

COPYRIGHT POLSKA

K W A R T A L N I K

STOWARZYSZENIA AUTORÓW I WYDAWCÓW

NR 2-3/2025

kwiecień – wrzesień

SPIS TREŚCI

➤	Słowo wstępne od redaktor naczelnej	3
➤	Prawa własności intelektualnej – stare prawo versus nowe regulacje. Najczęściej zadawane pytania (FAQ)	4
➤	Aktualizacja listy czystych nośników. Wyrok wstępny Sądu Okręgowego w Warszawie	10
➤	Konsultacje publiczne planowanych aktów prawnych oraz bieżący proces legislacyjny w Polsce	18
	– Polityka rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce do 2030 roku	
	– Sejmowa Podkomisja Stała do spraw nowelizacji prawa cywilnego przedkłada sprawozdanie o odrzuceniu poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (ślepy pozew)	
	– Zapowiedź nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych – wynagrodzenia za wypożyczenia biblioteczne	
	– Prace legislacyjne projektu ustawy wdrażającej w Polsce Data Governance Act – ustawę o zarządzaniu danymi	
	– Projekt ustawy o zabezpieczeniu socjalnym osób wykonujących zawód artystyczny	
	– Projekt ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej	
	– Projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych w internecie	
	– Konsultacje publiczne projektu ustawy wdrażającej AI Act w Polsce – ustawa o sztucznej inteligencji	
	– Nowa wersja projektu ustawy wdrażającej DSA. Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz niektórych innych ustaw	
➤	Sztuczna inteligencja – aktualne zagadnienia	26
➤	Pastisz i wydanie krytyczne na wokandzie Trybunału Sprawiedliwości UE	32
➤	Polska ukarana za brak terminowej implementacji dyrektywy 2019/789 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiającej przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mających zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniającej dyrektywę Rady 93/83/EWG	38

➤	W skrócie	41
	– Ministerstwo Cyfryzacji informuje o przekazaniu 440 mln zł na nowe projekty digitalizacji dzieł polskiej kultury	
	– Komisja Europejska analizuje skutki zalecenia w sprawie zwalczania piractwa internetowego związanego z transmisją sportową i innymi wydarzeniami na żywo	
	– Altruizm danych – rozporządzenia wykonawcze do DGA (Data Governance Act – akt o zarządzaniu danymi)	
	– Nowa inicjatywa Komisji Europejskiej – Akt w sprawie rozwoju chmury i AI	
	– Konsultacje Komisji Europejskiej w sprawie przeciwdziałania cyberprzemocy	
➤	Wchodzą w życie	45
➤	Nowe ważne badanie IFRRO dotyczące opłat za kopiowanie tekstów i obrazów	49
➤	Relacja z konferencji Literacy For Democracy & Security	50
➤	Forum prawa autorskiego – o zbiorowym zarządzaniu, ale i niezależnych podmiotach zarządzających oraz platformach cyfrowych	53
➤	Informacje o działalności Stowarzyszenia	56
	– Walne Zebranie Członków SAIW Copyright Polska	
	– Badanie struktury kopiowania w 2025 roku realizuje CBOS	
	– Repartycja opłat reprograficznych dla wydawców w 2025 roku	
	– Ogłoszenie o programach stypendialnych SAIW Copyright Polska w roku akademickim 2025/2026	

Słowo wstępne od redaktor naczelnej

W ostatnim czasie debatę publiczną zdominowały zagadnienia dotyczące wynagrodzeń z tytułu eksploatacji utworów i sytuacji na rynku wydawniczym. Szczególnie interesujący jest problem stosowania klauzuli bestsellerowej. Pojawiło się wiele pytań, które zainspirowały nas do kontynuowania wątku praktycznych porad związanych z nowelizacją prawa autorskiego w formie formularza pytań i odpowiedzi (FAQ). W artykule *Prawa własności intelektualnej – stare prawo versus nowe regulacje* podejmiemy próbę odpowiedzi na najbardziej nurtujące zgłoszone do redakcji pytania (str. 4).

Wielokrotnie w Kwartalniku przewijały się zagadnienia związane z opłatami od czystych nośników i aktualną listą czystych nośników i urządzeń. Wstępny wyrok z 10 lutego 2025 roku Sądu Okręgowego w Warszawie otwiera drogę do nowej debaty na ten temat.

W artykule *Aktualizacja listy czystych nośników. Wyrok wstępny Sądu Okręgowego w Warszawie* (str. 10) zastanowimy się nad możliwymi implikacjami wyroku na opłaty z tytułu tzw. reprografii.

W artykule pt. *Sztuczna inteligencja – aktualne zagadnienia* na str. 26 zebraliśmy i omówiliśmy najważniejsze bieżące wydarzenia na ten gorący temat.

W Kwartalniku nie zabraknie również informacji o aktualnym stanie spraw związanych z bieżącym procesem legislacyjnym w Polsce oraz z procesem orzecznictwem w Trybunale Spraw Unii Europejskiej.

W dziale *W skrócie* (str. 41) można przeczytać o aktualnych inicjatywach i wydarzeniach dotyczących branży kulturalnej i wydawniczej.

Kolejnym wcześniej zapowiadany tematem są relacje mec. Aleksandry Burby z konferencji Literacy For Democracy & Security oraz 9. Forum Prawa Autorskiego.

Na ostatnich stronach jak zwykle publikujemy bieżące informacje o działalności Stowarzyszenia. To tylko niektóre z zagadnień poruszonych na łamach tego numeru Kwartalnika.

Życzę przyjemnej lektury!

MARZENNA WOJCIECHOWSKA,
REDAKTOR NACZELNA

PRAWA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ – STARE PRAWO VERSUS NOWE REGULACJE. NAJCZĘŚCIEJ ZADAWANE PYTANIA (FAQ)

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Na zakończenie omawiania tematu nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych¹ (dalej pr. aut.) postanowiłam zebrać najważniejsze problemy rzutujące na działalność twórczą

i rynek wydawniczy oraz podsumować je w formie odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania. Temat nowelizacji został dość wyczerpująco omówiony w poprzednich numerach Kwartalnika, jednak nadal padają pytania, które wskazują na potrzebę doprecyzowania i ujęcia tematu w postaci FAQ.

1. Czy klauzula bestsellerowa była uregulowana w ustawie o prawie autorskim przed nowelizacją w 2024 roku? (art. 44 pr. aut.)

Klauzula bestsellerowa, czyli możliwość podwyższenia przez sąd wynagrodzenia przysługującego twórcy, została wprowadzona do polskiego prawa w 1994 roku Ustawą z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Poprzednio obowiązująca ustawa, uchwalona w 1952 roku, nie zawierała podobnej regulacji. Wynikało to przede wszystkim z innego systemu wynagradzania twórców w odmiennym ustroju politycznym i społecznym, choć i w tamtej ustawie zawarto pewne elementy gwarantujące twórcom bardziej „rynkowe” mechanizmy, które możemy uznać za załączki przyszłej klauzuli bestsellerowej. Mam na myśli przepis art. 41 § 2², który stanowił, że w przypadku gdy podwyższono cenę sprzedawanego egzemplarza, a twórcy przysługiwało wynagrodzenie proporcjonalne, jego wartość liczone od podwyższonej ceny, oraz przepis art. 40 § 4³ nakazujący w przypadku wynagrodzenia proporcjonalnego dokonywania rozliczeń z twórcą co najmniej raz na trzy miesiące. Klauzula bestsellerowa obowiązująca w latach 1994–2024 (przez 30 lat) nie wykształciła powszechnej praktyki stosowania, a nieliczne sprawy sądowe nie przyniosły jednolitej doktryny wykładniczej. Najbardziej znaną sprawą było roszczenie tłumaczki w sporze toczonym przed sądami w Katowicach. Wyrok pierwszej instancji zdawał się przełomem w dotychczasowym podejściu sądów do klauzuli bestsellerowej. Jednak Sąd Apelacyjny zmienił wyrok, w istotny sposób ograniczając wysokość zasądzonego przez sąd pierwszej instancji dodatkowego wynagrodzenia. Z uwagi na powoływane wyżej okoliczności istniejące prawo dotyczące klauzuli bestsellerowej nie zaistniało w świadomości wielu uprawnionych – a aktualny spór (wokół książki *Chłopki*⁴), toczony głównie w mediach społecznościowych, wylansował temat klauzuli bestsellerowej – stąd traktowanie jej po nowelizacji z 2024 roku jako zupełnie nowej instytucji.

¹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20250000024/O/D20250024.pdf>

² <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19520340234/O/D19520234.pdf>

³ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19520340234/O/D19520234.pdf>

⁴ *Chłopki* Joanny Kuciel-Frydryszak, książka wydana przez wydawnictwo Marginesy.

2. Jak nowelizacja art. 44 pr. aut. może wpłynąć na egzekwowanie klauzuli bestsellerowej?

W części III Poradnika wydawcy w Kwartalniku 4/2024 omówiłam porównawczo brzmienie art. 44 pr. aut. przed nowelizacją i po niej⁵. Aby doprecyzować temat, przypomnę, że zmiana regulacji wynikała z potrzeby zapewnienia skuteczności działania przepisu. Z orzecnictwa sądów powszechnych wyłaniała się bowiem marginalność możliwości stosowania klauzuli w świetle literalnego brzmienia art. 44 pr. aut. Najkorzystniejszą interpretację dla autorów przyjął wspomniany wcześniej Sąd Okręgowy w Katowicach w sprawie dotyczącej tłumaczenia jednej z bestsellerowych pozycji literackich. Jednak stanowisko sądu II instancji⁶ w omawianej sprawie nie było już tak korzystne dla tłumaczki. W nowelizacji art. 44 pr. aut. słowa „**rażąca dysproporcja pomiędzy wynagrodzeniem a korzyściami uzyskanymi przez nabywcę praw autorskich**” zastąpiono słowami „**wynagrodzenie niewspółmiernie niskie w stosunku do korzyści nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjodawcy**”. Wydaje się, że różnica między tymi dwoma zapisami jest niewielka. Jednak za nowym sformułowaniem stoi dość solidna podstawa, którą warto docenić, a mianowicie motywy dyrektywy DSM, które definiują i przybliżają pojęcie wynagrodzenia niewspółmiernie niskiego w stosunku do korzyści nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjodawcy. Sąd krajowy, rozpoznając roszczenie o podwyższenie wynagrodzenia, najprawdopodobniej sięgnie do motywów 20 i 78 dyrektywy DSM⁷, a w przypadku

⁵ „Co to jest klauzula bestsellerowa? Jest to przepis w prawie autorskim przewidujący wyrównanie wynagrodzenia dla autora w przypadku, gdy korzyści z eksploatacji utworu przekroczą szacowany poziom, dla którego ustalano wynagrodzenie dla autora, i ostatecznie okaże się ono niewspółmiernie niskie. Literalnie przepis brzmi, cyt.: «Art. 44. 1. W przypadku gdy wynagrodzenie twórcy jest niewspółmiernie niskie w stosunku do korzyści nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjodawcy, twórca może żądać stosownego podwyższenia wynagrodzenia przez sąd». Wydawałoby się, że jest to w zasadzie niewielka zmiana tego przepisu przed nowelizacją, która brzmiała: «W razie rażącej dysproporcji między wynagrodzeniem twórcy a korzyściami nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjodawcy, twórca może żądać stosownego podwyższenia wynagrodzenia przez sąd», ale... Pojęcie **«wynagrodzenie niewspółmiernie niskie»** zastąpiło pojęcie **«rażącej dysproporcji pomiędzy wynagrodzeniem a korzyściami uzyskanymi przez nabywcę praw autorskich»**. W tej zmianie słów tkwi zasadnicza różnica.

Dotychczasowe orzecnictwo w kilku wyrokach dokonało wykładni pojęcia rażącej dysproporcji między wynagrodzeniem a korzyściami nabywcy praw. Chociaż czytając oba przepisy, można odnieść wrażenie, że oba opisują innymi słowami ten sam problem, to jednak wydaje się, że pojęcie «niewspółmiernie niskie» nie ma tak spektakularnego wydźwięku jak «rażąca dysproporcja».

Szczególnie istotny jest tu wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach w sprawie o sygn. akt I ACa 163/19. Właśnie w tym wyroku Sąd zwracał uwagę na obiektywny efekt poczucia rażącej dysproporcji jako «rzucający się w oczy, oczywisty i bezsporny». Sąd przedstawił następującą wykładnię art. 44 pr. aut., cyt.: *Przepis ten ma charakter bezwzględnie obowiązujący, wobec czego strony nie mogą w umowie wyłączyć jego zastosowania. Przesłanką zastosowania omawianego przepisu jest rażąca dysproporcja między wynagrodzeniem twórcy a korzyściami nabywcy autorskich praw majątkowych lub licencjodawcy. Interpretując ten termin, posłużyć można się wykładnią, wedle której „dysproporcja” oznacza „brak proporcji, symetrii, równowagi, brak harmonijnego stosunku między przedmiotami, zjawiskami, cechami występującymi łącznie, niewspółmierność, niesymetryczność”. Chodzi zatem o nieproporcjonalność bez względu na jej rozmiar. Dopiero jej dookreślenie jako „rażącej” wskazuje na jej zasięg. Wówczas pojęcie to oznacza: „rzucający się w oczy, oczywisty i bezsporny”. Zatem dopiero dysproporcja wzbogacona o kwalifikator „rażąca” oznacza dysproporcję bardzo znaczną.*

Wydaje się, że przepis w aktualnym brzmieniu może mieć szersze zastosowanie. Z tego względu należy uznać, że dotychczasowe orzecnictwo w zakresie art. 44 ust. 1 pr. aut. znacząco się zdezaktualizowało”.

⁶ Sąd Apelacyjny w Katowicach.

⁷ **Art. 20 dyrektywy DSM:** „Państwa członkowskie zapewniają, aby – w przypadku braku obowiązujących uzgodnień zbiorowych przewidujących mechanizm porównywalny do mechanizmu określonego w niniejszym artykule – twórcy i wykonawcy lub ich przedstawiciele mieli prawo zażądać dodatkowego, odpowiedniego i godziwego wynagrodzenia od strony,

wątpliwości interpretacyjnych może się zwrócić z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału Sprawiedliwości UE (TSUE). Uzupełniając polecam lekturę części III Poradnika wydawcy w Kwartalniku 4/2024, str. 4⁸.

3. Co oznacza domniemanie, że wynagrodzenie proporcjonalne do przychodów z korzystania z utworu spełnia wymogi godziwości i odpowiedniości do zakresu udzielonego prawa, charakteru i zakresu korzystania oraz korzyści wynikających z korzystania z utworu?

Stosownie do treści art. 43 ust. 2 pr. aut. wynagrodzenie dla twórcy musi być godziwe i odpowiednie do zakresu udzielonego prawa, charakteru i zakresu korzystania oraz korzyści wynikających z korzystania z utworu. Ust. 3 art. 43 prawa autorskiego zawiera domniemanie, że wynagrodzenie **proporcjonalne** do przychodów z korzystania z utworu spełnia opisane wyżej wymogi, tzn. jest godziwe i odpowiednie do zakresu udzielonego prawa, charakteru i zakresu korzystania oraz korzyści wynikających z korzystania z utworu. Czy oznacza to, że przyjęcie jakiegokolwiek wysokości ustalonej procentowo od przychodu jako wynagrodzenia z tytułu rozpowszechniania tego utworu zabezpiecza wydawcę przed ewentualnym procesem z tytułu klauzuli bestsellerowej? Z reguły tak, ale nie w każdym przypadku. Po pierwsze musimy mieć na uwadze, że każde domniemanie można obalić. Wydawca jest tu w bardziej komfortowej sytuacji, ponieważ ciężar udowodnienia, że wynagrodzenie, pomimo że jest proporcjonalne, nie spełnia wymogu godziwości i odpowiedniości, czyli jest niewspółmiernie niskie, spoczywa na autorze. Clou sprawy sprowadza się do zagadnienia, na jakiej wysokości procentu przychodu kończy się wynagrodzenie niewspółmiernie niskie, a zaczyna współmiernie niskie lub godziwe i odpowiednie. Wynagrodzenie współmiernie niskie to takie, które nie jest wysokie, ale jest uzasadnione relacją w stosunku do korzyści uzyskanych przez wydawcę. Najczęściej z tego typu sytuacjami będziemy mieli do czynienia, gdy zostaną poniesione znaczne nakłady promocyjno-marketingowe lub wysokie koszty produkcji egzemplarzy utworów w przypadku ekskluzywnych wydawnictw. Z tego względu

z którą zawarli umowę o eksploatację praw, lub następców prawnych tej strony, jeżeli pierwotnie uzgodnione wynagrodzenie okazuje się niewspółmiernie niskie w porównaniu do wszystkich późniejszych odnośnych przychodów uzyskiwanych z eksploatacji utworów lub wykonania”.

Motyw 78 dyrektywy DSM: „Niektóre zharmonizowane na poziomie Unii umowy o eksploatację praw są zawierane na długie okresy i oferują twórcom i wykonawcom niewiele możliwości ich renegotjowania z kontrahentami lub ich następcami prawnymi, w przypadku, gdy wartość majątkowa praw okazuje się być znacznie wyższa niż wartość szacowana pierwotnie. W związku z tym, z zastrzeżeniem przepisów mających zastosowanie do umów zawieranych w państwach członkowskich, należy przewidzieć mechanizm dostosowania wynagrodzeń w przypadkach, gdy wynagrodzenie pierwotnie uzgodnione na podstawie licencji lub przeniesienia praw staje się wyraźnie niewspółmiernie niskie w stosunku do przychodów z dalszej eksploatacji utworu lub utrwalenia wykonania przez kontrahenta twórcy lub wykonawcy. Wszystkie przychody istotne dla danego przypadku, w tym, w odpowiednim przypadku, przychody ze sprzedaży artykułów promocyjnych, powinny być uwzględnione na potrzeby dokonania oceny, czy wynagrodzenie nie jest niewspółmiernie niskie. Ocena sytuacji powinna uwzględniać szczególne okoliczności każdego przypadku, w tym wkład twórcy lub wykonawcy, jak również specyfikę i praktyki w zakresie wynagrodzenia stosowane w różnych sektorach w zależności od treści, oraz to, czy umowa opiera się na uzgodnieniach zbiorowych. Przedstawiciele twórców i wykonawców, którzy zostali należycie upoważnieni na podstawie prawa krajowego, zgodnie z prawem Unii, powinni mieć możliwość udzielania pomocy co najmniej jednemu twórcy lub wykonawcy w odniesieniu do wniosków o dostosowanie umów, również z uwzględnieniem, w stosownych przypadkach, interesów innych twórców lub wykonawców”.

⁸ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_4_24.pdf.pdf

należy uznać, że trudno jednoznacznie zdefiniować barierę wysokości procentu, od którego zaczyna się wynagrodzenie współmiernie niskie oraz godziwe i odpowiednie.

W przypadku wynagrodzenia proporcjonalnego sytuacja wynagrodzenia współmiernie niskiego pojawi się marginalnie. Pewnym wskaźnikiem może być tu omawiany wcześniej wyrok Sądu w Katowicach. Sąd I instancji uznał, że wynagrodzenie odpowiadające 1% przychodu ze sprzedaży książki stanowi sprawiedliwą rekompensatę niwelującą rażąco niskie wynagrodzenie dla tłumacza, jednak sąd II instancji zmienił tę zasadę, uznając, że trzykrotność otrzymanego na podstawie umowy wynagrodzenia ryczałtowego stanowi wystarczające wyrównanie niwelujące przesłankę rażącej niskości honorarium. Ostateczna kwota wynagrodzenia wyniosła ok. 0,3% przychodu wydawcy za sprzedaży książki.

Należy mieć na uwadze, że choć wynagrodzenie proporcjonalne odnosimy do przychodu ze sprzedaży, to ocenę godziwości i odpowiedniości wynagrodzenia (które odnosimy do oceny ewentualnej niewspółmiernej wysokości honorarium) odnosimy do korzyści uzyskanych przez wydawcę. Wobec powyższego konieczne będzie uwzględnienie wielu innych czynników różnicujących przychód i korzyści, a przede wszystkim koszty poniesione na produkcję, wydanie i promocję utworu.

4. Czy nakłady poniesione przez wydawcę na promocję debiutu literackiego mają szczególne znaczenie przy analizowaniu zasadności stosowania klauzuli bestsellerowej?

Przepisy prawa nie różnicują wartości nakładu promocyjnego w zależności od pozycji autora. Jednak wydaje się, że sąd, ważąc argumenty stron przy badaniu określonej sprawy, może wziąć pod uwagę szczególny wkład wydawnictwa w wylansowanie pozycji debiutującego autora. Przy ewentualnej wymianie stanowisk warto uwzględnić, że liczy się tu nie tylko wkład *stricto* finansowy, ale swoiste *know how* wydawnictwa w zakresie promocji autorów. Samo zaangażowanie identycznych środków finansowych nie przyniosłoby podobnego rezultatu, gdyby to „laik w dziedzinie wydawniczej” zaangażował się w proces promocyjny autora. Po udanym debiucie „wartość autora na rynku” wzrasta, co umożliwia mu uzyskiwanie wyższego wynagrodzenia nawet w przypadkach, gdy jego kolejne dzieła nie są z punktu widzenia rynku wydawniczego tak atrakcyjne jak debiut. Z tego względu w negocjacjach lub w sporach sądowych mogą być powoływane argumenty o szczególnej roli i nakładzie pracy wydawnictwa przy promocji debiutującego autora.

5. Czy wyłączenie obowiązku informacyjnego w art. 47(1) ust. 6 pr. aut. dotyczy wszystkich rodzajów umów zawieranych z twórcami lub uprawnionymi z tytułu praw pokrewnych?

Wyłączenie w art. 47(1) ust. 6 pr. aut. dotyczy: wynagrodzeń wypłacanych za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania, przypadków, gdy autor udziela wolnej licencji kierowanej do ogółu społeczeństwa (np. *creative commons*) oraz wynagrodzeń za utwory stworzone w ramach wykonywania obowiązków z umowy o pracę. W literalnym brzmieniu odniesienia dotyczy ono tylko przypadków

informacji wymienionych w art. 47(1) pr. aut., co może oznaczać, że wyłączenie nie dotyczy obowiązku udzielania informacji na podstawie art. 47 pr. aut.⁹, czyli przypadków, gdy wynagrodzenie autora zależy od wysokości przychodów wydawcy z korzystania z utworu. Jednak taka interpretacja byłaby sprzeczna z dyrektywą INFOSOC w zakresie, w jakim nie wyłączyłaby obowiązku udzielania informacji o wynagrodzeniach wypłacanych za pośrednictwem organizacji zbiorowego zarządzania.

6. Czy tylko wynagrodzenie twórcy, określone procentem od wysokości przychodów z korzystania z utworu, jest wynagrodzeniem proporcjonalnym?

W związku z domniemaniem (art. 43, ust. 3 pr. aut), że wynagrodzenie proporcjonalne jest wynagrodzeniem godziwym i odpowiednim, pojawiły się wątpliwości, czy tylko wynagrodzenie określone *stricte* procentowo od przychodu wydawcy jest wynagrodzeniem proporcjonalnym. W ustawie pr. aut. nie ma legalnej definicji pojęcia wynagrodzenia proporcjonalnego. Kiedy odnosimy się do ogólnego pojęcia proporcjonalności, pojawia się procent lub ułamek. Przeglądając potoczne znaczenia wynagrodzenia proporcjonalnego większość źródeł odnosi się do tak zwanej prowizji, zazwyczaj wyrażonej jako procent od wypracowanego przychodu. Rozważmy możliwe sytuacje na przykładach.

Przykład 1.

Autorowi przysługuje kwota zryczałtowanego wynagrodzenia, która bezpośrednio odnosi się do ustalonego nakładu i ustalonej ceny za egzemplarz książki.

W takim przypadku prostym wyliczeniem można ustalić wynagrodzenie procentowe, ale w odniesieniu do całości wpływów ze sprzedaży książki, które nie są tożsame z przychodem wydawcy. Dalszymi obliczeniami uwzględniającymi odliczenie marży dystrybutora i księgarza można ustalić przychód wydawcy – co pozwala ustalić proporcje wynagrodzenia do przychodu wydawcy. Można więc powiedzieć, że takie wynagrodzenie jest pośrednio proporcjonalne do przychodu wydawcy.

$W(s)$ – wpływy ze sprzedaży detalicznej książki

$P(w)$ – przychody wydawcy

$M(d+k)$ – marże dystrybutora i księgarza

$K(d)$ – koszty dystrybucji

$H(a)$ – honorarium autorskie, zryczałtowana kwota

$H(a\%)$ – honorarium autorskie w ujęciu proporcjonalnym do przychodu wydawcy

C – cena książki

N – nakład

$C \times N = W(s)$

⁹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940240083/U/D19940083Lj.pdf>

Art. 47. Jeżeli wynagrodzenie twórcy zależy od wysokości przychodów z korzystania z utworu, twórca ma prawo do:

- 1) otrzymania informacji mającej istotne znaczenie dla określenia wysokości tego wynagrodzenia w przypadkach, w których nie stosuje się przepisu art. 47(1);
- 2) wglądu w niezbędnym zakresie do dokumentacji mającej istotne znaczenie dla określenia wysokości tego wynagrodzenia.

$$P(w) = W(s) - [M(d+k) + K(d)]$$

$$H(a\%) = \frac{H(a) \times 100\%}{P(w)}$$

Przykład 2.

Nakład otwarty. Autorowi przysługuje stała kwota X za każdy sprzedany egzemplarz książki. Cena książki jest ustalona.

W tym przypadku również jednym działaniem matematycznym wynagrodzenie X można wyrazić proporcjonalnie, analogicznie jak w przykładzie nr 1.

Jednak biorąc pod uwagę jeden z ważnych celów ustalenia wynagrodzenia proporcjonalnego, jakim jest motywacja do współdziałania obu stron umowy w celu wypracowania jak największego przychodu, a szczególnie zaangażowania autora w promocję dzieła, drugi z podanych przykładów bardziej spełnia te przesłanki – choć można również bronić poglądu, że w pierwszym przypadku zaangażowanie autora może być tożsame z uwagą na możliwość dodruku lub wydania nowego nakładu, a tym samym uzyskania nowego wynagrodzenia.

Przykład 3.

Nakład otwarty. Zryczałtowana kwota honorarium.

W tym przypadku nie mamy do czynienia z wynagrodzeniem nawet pośrednio proporcjonalnym. To oczywiście nie oznacza, że wynagrodzenie nie jest godziwe ani odpowiednie, ale wydawcy nie przysługuje domniemanie, że takie jest.

Reasumując: Tylko odniesienie wynagrodzenia do przychodu wydawcy gwarantuje uznanie, że wynagrodzenie spełnia wymóg proporcjonalności objęty domniemaniem, że wynagrodzenie jest godziwe i odpowiednie.

AKTUALIZACJA LISTY CZYSTYCH NOŚNIKÓW. WYROK WSTĘPNY SĄDU OKRĘGOWEGO W WARSZAWIE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Czy środowiska kreatywne doczekają się aktualizacji listy czystych nośników i urządzeń? Jest to konieczne, aby uzyskać godziwe i odpowiednie wynagrodzenia będące rekompensatą za ograniczenie praw autorskich i pokrewnych przez dozwolony użytek utworów chronionych – zwane powszechnie opłatą reprograficzną.

Przypomnę, że urządzenia i czyste nośniki, od ceny których jest naliczana opłata, są wymienione w trzech załącznikach do rozporządzenia wykonawczego Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z 2003 roku¹⁰ (Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów). Po raz ostatni lista urządzeń i nośników wymienionych w załączniku nr 3 była aktualizowana w 2011 roku¹¹ (Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2011 r. zmieniające Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów),

a lista urządzeń i nośników wymienionych w załączniku nr 1 i 2 po raz ostatni była aktualizowana w 2008 roku¹² (Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 15 grudnia 2008 r. zmieniające Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów).

Oznacza to, że pomimo postępu techniki i zmiany sposobu korzystania z utworów w ramach dozwolonego użytku lista nośników i urządzeń nie jest aktualizowana od 14 (zał. 3) oraz 17 (zał. 1 i 2) lat, a co za tym idzie, **wynagrodzenia inkasowe na podstawie tych nieaktualnych list nie stanowią należytej rekompensaty za korzystanie z praw własności intelektualnej i właśnie taka jest teza wstępnego wyroku**, który zapadł 10 lutego 2025 roku w Sądzie Okręgowym w Warszawie (sygn. akt XXII GW 738/23) na posiedzeniu niejawnym.

Orzeczenie zapadło w związku z powództwem Stowarzyszenia Filmowców Polskich (dalej SFP) w Warszawie przeciwko Skarbowi Państwa (dalej SP), reprezentowanemu przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, Ministra Kultury i Dziedzictwa

¹⁰ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20031050991/O/D20030991.pdf>

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów.

¹¹ <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111050616/O/D20110616.pdf>

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 12 maja 2011 r. zmieniające Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów.

¹² <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20082351599/O/D20081599.pdf>

Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 15 grudnia 2008 r. zmieniające Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 2 czerwca 2003 r. w sprawie określenia kategorii urządzeń i nośników służących do utrwalania utworów oraz opłat od tych urządzeń i nośników z tytułu ich sprzedaży przez producentów i importerów.

Narodowego oraz Ministra Finansów, o ochronę praw autorskich i pokrewnych.

Sąd, uznając roszczenie za usprawiedliwione, co do zasady wydał wyrok wstępny, nie rozpatrując kwestii wysokości żadanego odszkodowania za okres trzech lat w wysokości **416 milionów złotych**. Liczące prawie 30 stron uzasadnienie wyroku potwierdza argumenty powoda, że implementacja do prawa polskiego dyrektywy 2001/29 o harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym jest w przedmiocie regulacji opłat rekompensujących dozwolony użytek wadliwa, ponieważ nie zapewnia uprawnionym godziwej rekompensaty z tego tytułu.

Sąd odniósł się również do kwestii legitymacji czynnej powoda – czyli prawa wniesienia sprawy do sądu przez organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub pokrewnymi. W odpowiedzi na pozew SP zarzucił SFP brak legitymacji czynnej do wniesienia powyższej sprawy do rozpoznania przez Sąd¹³. Sąd Okręgowy nie podzielił argumentacji pozwanego SP i przedstawił, co następuje: „Sąd Okręgowy stoi na stanowisku, że powód ma legitymację czynną do wystąpienia z niniejszym powództwem”. Za wiodące orzeczenie

pozwalające rozstrzygnąć wątpliwości co do legitymacji czynnej powoda Sąd uznał wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., sygn. akt V CSK 22/08, zgodnie z którym: „Roszczenie o opłaty z tytułu sprzedaży urządzeń reprograficznych umożliwiających kopiowanie w całości lub części egzemplarza opublikowanego utworu przysługuje organizacjom zbiorowego zarządzania, działającym na rzecz twórców lub wydawców, a nie twórcom i wydawcom (art. 20 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych – t.j. Dz.U. z 2006 r. nr 90, poz. 631 ze zm.)”.

Po rozstrzygnięciu kwestii legitymacji czynnej SFP Sąd przystąpił do analizy zasadności roszczenia SFP, które uznał za usprawiedliwione co do zasady. Dochodząc do powyższej konkluzji, Sąd przeanalizował treść dyrektywy INFOSOC¹⁴ oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej¹⁵. Sąd ustalił, że w przypadku ustanowienia wyjątków od wyłącznego prawa twórcy lub uprawnionego z tytułu praw pokrewnych w postaci dozwolonego użytku konieczne jest ustanowienie godziwej rekompensaty z tego tytułu dla uprawnionych, stosownie do wymogu art. 5 ust. 2 lit. b¹⁶ dyrektywy INFOSOC. SFP partycypuje w opłatach

¹³ Tytułem uzasadnienia braku legitymacji czynnej pozwany wskazuje, że powód jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi w zakresie określonym decyzjami ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z których ostatnia pochodzi z dnia 23 lutego 2021 r., sygn. DWIM-WA.550.16.2018.JB. W zakresie tego zezwolenia SFP jest uprawniona do wykonywania zbiorowego zarządzania m.in. na polach eksploatacji utrwalanie i zwielokrotnianie. Przedmiotem sporu jest zakres eksploatacji utworów i wideogramów na tych polach eksploatacji w zakresie tzw. własnego użytku osobistego (art. 23 ustawy o pr. aut.), wysokość szkody poniesionej z tego powodu przez uprawnionych i wysokość („godziwej”) rekompensaty, jaka powinna być zapewniona tym uprawnionym przez prawo krajowe zgodnie z dyspozycją art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE. W tym zakresie, powód nie posiada legitymacji do występowania z roszczeniami deliktowymi na rzecz innych, bliżej nieokreślonych podmiotów. Zdaniem pozwanego legitymacja czynna powoda nie może wynikać z treści rozporządzenia, w którym powód został wskazany jako właściwy do podziału opłat, ponieważ powód nie reprezentuje własnego interesu w żądaniu pozwu.

¹⁴ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. L 167 z 22.06.2001): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32001L0029> [dostęp: 4.07.2025].

¹⁵ https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/pl/ [dostęp: 4.07.2025]

¹⁶ Dyrektywa INFOSOC, zobacz przypis nr 14.

Art. 5 ust. 2. „Państwa Członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2, w następujących przypadkach:

(...)

b) w odniesieniu do zwielokrotniania na dowolnych nośnikach przez osobę fizyczną do prywatnego użytku i do celów ani bezpośrednio, ani pośrednio handlowych, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę,

jedynie w zakresie wynikającym z tego przepisu, dotyczącym kopiowania na użytek prywatny. W związku z tym sąd nie analizował w sprawie SFP art. 5 ust. 2 lit. a dyrektywy INFOSOC, odnoszącego się do tzw. wyjątku kopii reprograficznej, tj. kopii wykonywanych w dowolnym (dozwołonym przez prawo) celu za pomocą techniki reprograficznej (czyli na papierze lub podobnym nośniku, przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek). Opłaty, które pobiera Stowarzyszenie Copyright Polska, stanowią połączenie obu podstaw i są uregulowane w Załączniku nr 3 do rozporządzenia, o którym piszemy na wstępie artykułu.

W wielu systemach prawnych w państwach Unii Europejskiej godziwa rekompensata funkcjonuje w postaci opłaty naliczanej od urzędzeń służących do kopiowania oraz czystych nośników, na których możliwe jest utrwalenie kopii chronionego utworu lub przedmiotu praw pokrewnych. Warto zaznaczyć, iż w ten sposób ustalana rekompensata obowiązywała w Polsce jeszcze przed wstąpieniem do Unii Europejskiej. Ponieważ opłata – wprowadzona w 1994 roku – początkowo w znacznej części dotyczyła kopii uzyskiwanych za pomocą urzędzeń reprograficznych (z użyciem papieru i techniki reprograficznej), zwyczajowo nazywa się ją w Polsce **opłatą reprograficzną**, choć poprawniej – w odniesieniu do całego polskiego systemu opłat – byłoby mówić bardziej ogólnie o **opłacie od urzędzeń i czystych nośników**.

Opłata wiąże się w dużej mierze z dozwołonym użytkowaniem prywatnym opisanym w art. 23 ustawy o prawie autorskim. Właśnie tego użytku, jak

wskazaliśmy, dotyczyło roszczenie SFP. Piszę jednak „w dużej mierze”, ponieważ opłata reprograficzna rekompensuje również niektóre rodzaje dozwołonego użytku publicznego, które swoje źródło mają w art. 5 ust. 2 lit. a¹⁷ dyrektywy INFOSOC. Stosując analogię, jesteśmy zdania, że wszystkie twierdzenia Sądu związane z nieprawidłową implementacją art. 5 ust. 2 lit. b pozostają aktualne w stosunku do godziwej rekompensaty wynikającej z art. 5 ust. 2 lit. a. Ponieważ godziwa rekompensata dotycząca lit. a dotyczy zwielokrotniania na papierze lub podobnym nośniku, tym samym nie obejmuje formatów muzycznych czy filmowych i nie jest przedmiotem opisywanego postępowania sądowego. Natomiast dotyczy książek i podobnych wydawnictw, więc warto o tej regulacji pamiętać.

Wracając do głównego wątku artykułu, Sąd w opisywanym postępowaniu dokonał analizy pojęcia „godziwa rekompensata” w odniesieniu do wyjątku (dozwołony użytek prywatny), któremu towarzyszy. Sąd odwołał się do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej i uznał za zasadną tezę wyroku z 21 października 2010 r. (TSUE 21 października 2010 r., C-467/08¹⁸), w którym TSUE orzekł, że pojęcie „godziwej rekompensaty opisanej w art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy INFOSOC” należy interpretować jako „wynagrodzenie szkody spowodowanej zastosowaniem wyjątku”.

W uzasadnieniu uznania roszczenia za zasadne Sąd Okręgowy stwierdził: „Polski ustawodawca wybrał model określony wyżej jako «jednostkowy» w ustawie, ale pozostawił jego doprecyzowanie rozporządzeniu wykonawczemu, dla którego

---

uwzględniającą zastosowanie lub niezastosowanie środków technologicznych określonych w art. 6, w odniesieniu do danych utworów lub przedmiotów objętych ochroną”.

¹⁷ Dyrektywa INFOSOC, zobacz przypis nr 14.

Art. 5 ust. 2. „Państwa Członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2, w następujących przypadkach:

a) w odniesieniu do zwielokrotniania na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek, z wyjątkiem partytur, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają **godziwą rekompensatę**; (...).”

¹⁸ Sprawa Padawan SL przeciwko Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE), <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83635&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1107948> [dostęp: 4.07.2025].

podstawę wydania stanowi art. 20 ust. 5 pr. aut. Przyjęcie takiego modelu oznacza, że zarzut naruszenia prawa unijnego można skierować zarówno do ustawy, jak i rozporządzenia łącznie, jak również przeciwko tylko jednemu z tych aktów, w tym tylko przeciwko rozporządzeniu.

Istnieje obecnie stan niepełnej implementacji w prawie polskim art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE, mając na względzie aktualne brzmienia rozporządzenia wydanego na podstawie art. 20 ust. 5 pr. aut., obowiązującego od 1 stycznia 2009 r. Konkretnie chodzi o załącznik nr 2 do rozporządzenia wykonawczego, który określa nośniki i urządzenia objęte opłatami, do podziału których powód został upoważniony”.

W dalszej kolejności Sąd dokonał analizy nośników i urządzeń wymienionych w aktualnie obowiązującym załączniku nr 2, po czym podzielił je na dwie główne kategorie. Pierwsza objęła nośniki, które już w zasadzie nie są w powszechnym obrocie, a jeżeli występuje jakikolwiek obrót, to ma on charakter niszowy i kolekcjonerski, ponieważ urządzenia pozwalające na sporządzenie kopii zwielokrotnionej na danym nośniku nie są już produkowane. Dotyczy to w szczególności kaset VHS i VHS/D, a także HD DVD-R i HD DN/D-RW. Do drugiej kategorii Sąd zaliczył nośniki, które nadal są dostępne w handlu, jednak ich znaczenie w obrocie jest coraz mniejsze i znikome z punktu widzenia ich roli w dozwolonym użytku prywatnym. Są to płyta DVD-R 12 cm, płyta DVD-RW 12 cm, płyty Blu-Ray R i Blu-Ray RW.

Podobnie Sąd ocenił urządzenia wymienione w załączniku nr 1 i podzielił je na niedostępne w obrocie oraz te o znaczeniu marginalnym. Sąd wskazuje, że część tych urządzeń to urządzenia faktycznie niedostępne w obrocie¹⁹ lub mające marginalne znaczenie²⁰. Kolejne wymieniane przez Sąd urządzenia w jego ocenie mają minimalne znaczenie, a te, które mogłyby odegrać rolę w prywatnym kopiowaniu z racji tego, że nie utraciły nimb nowocześnieści – są niedostępne lub trudno dostępne w obrocie²¹.

Te ustalenia doprowadziły Sąd do wniosku, że wysokość opłaty w tych przypadkach jest bliska zeru, a lista nośników i urządzeń objętych załącznikiem nr 2 do rozporządzenia wydanego na podstawie art. 20 ust. 5 pr. aut. jest niesłychanie archaiczna. Natomiast zauważalny jest całkowity brak nośników i urządzeń, które rzeczywiście są wykorzystywane na użytek prywatny, takich jak smartfony i tablety, oraz pamięci do komputerów osobistych i laptopów, a także kart pamięci.

Ta konkluzja jest niezmiernie ważna również dla sektora wydawniczego, ponieważ zmiany spowodowane rozwojem technologicznym doprowadziły do dywersyfikacji urządzeń służących do kopiowania utworów i przedmiotów praw pokrewnych w ramach dozwolonego użytku. Dzięki swojej uniwersalności urządzenia te umożliwiają kopiowanie utworów w wielu formatach – zarówno muzycznych (np. mp3, wav, flac), jak i audiowizualnych (np. mp4), tekstowych (np. txt, doc, odt, pdf) czy graficzno-fotograficznych (np. jpg, png).

¹⁹ Dotyczy to magnetowidów (ostatni ich producent, firma Funai, zakończył wytwarzanie magnetowidów w 2016 r.) i odtwarzaczy kaset video z funkcją nagrywania (właściwie już nieużywanych), odtwarzaczy systemu DN/D i N/HS z funkcją nagrywania, odtwarzaczy systemu High Definition z funkcją nagrywania, odtwarzaczy systemu High Definition z funkcją nagrywania i dyskiem twardym, zestawów telewizor z magnetowidem, telewizor z nagrywarką DVD i telewizor z nagrywarką DN/D i dyskiem twardym oraz odtwarzaczy profesjonalnych systemu DN/D i N/HS z funkcją nagrywania oraz dyskiem twardym.

²⁰ Marginalne znaczenie w sprzedaży mają również produkty takie jak odtwarzacz systemu DN/D z funkcją nagrywania, odtwarzacz systemu DN/D z funkcją nagrywania na inny nośnik przez USB, odtwarzacz systemu DN/D z funkcją nagrywania i dyskiem twardym. Urządzenia tego typu, jeśli są w ogóle oferowane, stanowią napędy, które mogą zostać podłączone do komputera.

²¹ Minimalną rolę mogą zachowywać nagrywarki komputerowe płyt Blu-ray. Jedynymi pozornie „nowoczesnymi” urządzeniami, które znajdują się w załączniku nr 2 do rozporządzenia to telewizor z dyskiem twardym i pamięć dyskowa rejestrująca strumień AV (w tym dekodery TN/ cyfrowej z dyskiem twardym). Znaczenie tych urządzeń jest jednak znikome. Telewizorów z twardym dyskiem brak w zasadzie w sprzedaży, natomiast dekodery nie są sprzedawane, lecz oddawane w najem przez operatorów satelitarnych lub kablowych.

W kolejnym kroku Sąd przeanalizował zagadnienie odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego SP za brak aktualizacji list urządzeń i nośników. Powołując się na treść motywu 39 dyrektywy INFOSOC²², Sąd stwierdził: „oczywistym jest w prawie autorskim to, że sposoby korzystania z utworów zmieniają się wraz z rozwojem technologii”. Ponadto: „Każda implementacja prawa UE do prawa krajowego musi uwzględniać zasadę *effet utile*, zgodnie z którą «Implementacja prawa Unii Europejskiej do prawa krajowego wymaga osiągnięcia celu zamierzonego przez akt unijny» (E. Łętowska, *Implementacyjne grzechy przeciw effet utile*, EPS 2014, nr 1, s. 53). Artykuł 5 ust. 2 lit. b) i art. 5 ust. 5 dyrektywy 2001/29/WE nakładają na państwo członkowskie, które zezwoliło na wyjątek dotyczący kopiowania na użytek prywatny, obowiązek rezultatu, co oznacza, że państwo to jest zobowiązane do zapewnienia, w ramach swoich

kompetencji, aby godziwa rekompensata mająca na celu wynagrodzenie twórcom poniesionej szkody została rzeczywiście pobrana (pkt 34 wyroku TSUE z 25 listopada 2009 r., C-462-09)²³”.

Powołując się na wcześniej wspomniany wyrok TSUE w sprawie C-467/08, Sąd wskazał na tezę wyroku w pkt. 52²⁴ o konieczności istnienia związku między stosowaniem wynagrodzenia za kopię na użytek prywatny do tych urządzeń i nośników zwielokrotniania cyfrowego a używaniem tych urządzeń i nośników do celów kopiowania na użytek prywatny. Ponadto wskazał na wymóg zachowania „właściwej równowagi”, o której mowa w motywie 31²⁵ dyrektywy INFOSOC, pomiędzy prawami i interesami uprawnionych, beneficjentów godziwej rekompensaty z jednej strony, a prawami i interesami użytkowników przedmiotów objętych ochroną z drugiej strony. W ocenie Sądu „właściwa równowaga” jest zapewniona tylko wtedy, gdy

²² Motyw 39 dyrektywy 2001/29/WE: „Stosując wyjątek lub ograniczenie w przypadku kopii prywatnej, Państwa Członkowskie powinny należycie uwzględnić rozwój technologiczny i gospodarczy, w szczególności w odniesieniu do prywatnego cyfrowego kopiowania oraz systemów wynagradzania, gdy dostępne są skuteczne zabezpieczenia techniczne. Takie wyjątki lub ograniczenia nie powinny powstrzymywać korzystania ze środków technicznych lub ich wykorzystania przeciwko obchodzeniu zabezpieczeń”.

²³ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=85089&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1479851> [dostęp: 5.07.2025]

34. Wynika z tego, że by nie pozbawić tych przepisów wszelkiej skuteczności (*effet utile*), przepisy te nakładają na państwo członkowskie, które wprowadziło wyjątek dotyczący kopii na użytek prywatny w swoim prawie krajowym, obowiązek osiągnięcia rezultatu, w tym sensie, że państwo członkowskie jest zobowiązane do zapewnienia, w ramach swoich kompetencji, skutecznego poboru godziwej rekompensaty, której przeznaczeniem jest wynagrodzenie twórców, którzy ponieśli szkodę, w szczególności jeśli powstała ona na terytorium tego państwa członkowskiego.

²⁴ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83635&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2152860> [dostęp: 5.07.2025]

52. Należy od razu stwierdzić, że system finansowania godziwej rekompensaty, taki jak przedstawiony w pkt 46 i 48 niniejszego wyroku, jest do pogodzenia z wymogami „właściwej równowagi” tylko, jeśli rozpatrywany sprzęt, urządzenia i nośniki zwielokrotniania mogą być używane do celów sporządzania kopii na użytek prywatny i z tego względu wyrządzić szkodę twórcom chronionego utworu. Zatem przy uwzględnieniu tych wymogów istnieje konieczny związek między stosowaniem opłaty licencyjnej za kopię na użytek prywatny w odniesieniu do wspomnianego sprzętu, urządzeń i nośników zwielokrotniania cyfrowego a używaniem tego sprzętu itd. do celów zwielokrotniania na użytek prywatny.

²⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32001L0029> [dostęp: 5.07.2025]

31. Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. Istniejące wyjątki i ograniczenia praw, takie jak przewidziane zostały przez Państwa Członkowskie, należy ponownie rozpatrzyć z uwzględnieniem nowego środowiska elektronicznego. Istniejące różnice w wyjątkach i ograniczeniach wobec niektórych zastrzeżonych czynności mają bezpośredni negatywny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego w dziedzinie praw autorskich i pokrewnych. Różnice te mogłyby się uwidocznic wraz z dalszym rozwojem korzystania z utworów w działalności transgranicznej i działalności prowadzonej pomiędzy granicami. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego, wyjątki te i ograniczenia należy określić w bardziej jednolity sposób. Stopień harmonizacji tych wyjątków powinien być oparty na ich wpływie na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

urządzenia i nośniki służące do zwielokrotniania są używane do tworzenia kopii na użytek prywatny i w związku z tym wyrządzają szkodę autorowi chronionego utworu cyt.: „Co do zasady winno to oznaczać, że urządzenia i nośniki, które są najczęściej wykorzystywane w sposób powodujący «szkodę» w rozumieniu, w jakim dyrektywa posługuje się tym pojęciem na potrzeby przepisów ustanawiających obowiązek «godziwej rekompensaty», winny być objęte opłatą. Nie jest przy tym decydujące, czy urządzenia takie mogą być wykorzystywane wyłącznie w celach korzystania na użytek prywatny, czy posiadają także inne funkcje. Jest to szczególnie uzasadnione w obliczu postępu technicznego, który prowadzi do tego, że coraz rzadsze są takie urządzenia czy nośniki, które posiadają jedną funkcję lub mogą być wykorzystywane wyłącznie w celu reprodukcji prywatnych”.

Brak rekompensaty za urządzenia i nośniki wykorzystywane do zwielokrotniania w ramach dozwolonego użytku powoduje, że nie tylko ta równowaga jest zachwiana, lecz także uprawnieni są pozbawieni prawa do godziwej rekompensaty.

Sąd uznał w wyroku wstępnym co do zasady odpowiedzialność odszkodowawczą Skarbu Państwa wobec stwierdzenia zaistnienia przesłanek koniecznych do takiego uznania, cyt.: „Przesłanką roszczenia odszkodowawczego wobec państwa członkowskiego za naruszenie prawa UE nie jest wskazanie w prawie UE wysokości roszczenia (godziwej rekompensaty). Należy podkreślić, że określone przez Trybunał Sprawiedliwości przesłanki odpowiedzialności państwa członkowskiego za naruszenie prawa UE nie obejmują samodzielnego warunku jasności i precyzyjności naruszonej normy. Zasady te wymagają, by: (a) akt prawa unijnego przyznawał prawa jednostkom i by (b) naruszenie było wystarczająco poważne. Zakres swobody ustawodawcy krajowego jest uwzględniany w ramach przesłanki «wystarczająco poważnego naruszenia». Wśród bowiem kryteriów, które pozwalają na ocenę stwierdzenia w konkretnym przypadku wystarczającego poważnego naruszenia prawa, znaczenie będą mieć takie elementy, jak «stopień precyzji i jasności naruszonej normy, zakres swobodnego

uznania, jaki naruszona norma pozostawia władzom krajowym i wspólnotowym, umyślny lub nieumyślny charakter popełnionego uchybienia lub spowodowanej szkody, usprawiedliwiony lub nieusprawiedliwiony charakter ewentualnego błędu w stosowaniu prawa, okoliczność, że postępowanie jednej z instytucji Wspólnoty mogło przyczynić się do zaniechania, wydania lub utrzymania w mocy przepisów lub praktyki krajowej sprzecznych z prawem wspólnotowym» (wyrok TSUE z 5 marca 1996 r., sprawy połączone C-46/93 i C-48/93, *Brasserie du Pêcheur SA v. Bundesrepublik Deutschland* i *The Queen v. Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd.*, 29 pkt 56). W niniejszej sprawie ustawodawca polski naruszył obowiązki wynikające z art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29/WE, tj. ukształtowany przez niego system rekompensaty stanowi zaprzeczenie wynikających z orzecznictwa TSUE wymaganych cech takiego systemu”.

W uzasadnieniu orzeczenia powołano obszerną korespondencję kierowaną do pozwanego Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zarówno przez powoda, jak i całe środowisko uprawnione do otrzymywania rekompensaty. W ocenie Sądu starania powoda i środowiska były dobrą wolą w celu podjęcia działań mających na celu doprowadzenie do powstania regulacji uwzględniających wymogi prawa europejskiego poparte orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości UE bez konieczności wchodzenia na drogę postępowania sądowego.

Na początku artykułu pisałam, że wyrok ma charakter wstępny, czyli Sąd przesądził, że roszczenie jest uzasadnione co do zasady, ale nie rozpatrzył jeszcze kwestii wysokości odszkodowania. Będzie to wymagało szczegółowej analizy dowodów i wyliczeń przedstawionych przez powoda. Żądaną kwotę 416 milionów złotych za okres trzech lat wyliczono zgodnie z opinią sporządzoną na podstawie założeń do reformy opłaty reprograficznej zawartych w ustawie o statusie artysty zawodowego, przekazanej w 2022 roku do konsultacji społecznych. Przedstawiony wówczas projekt zakładał nowelizację art. 20 pr. aut. i wydanych na

jej podstawie rozporządzeń – w tym załączników zawierających listy nośników i urządzeń oraz stawki obciążeń importerów i producentów zobowiązanych do wnoszenia tej opłaty.

Na potwierdzenie prawidłowości tych wyliczeń musimy jeszcze poczekać do czasu, gdy Sąd Okręgowy w Warszawie wyda wyrok kończący postępowanie w pierwszej instancji.

Na marginesie niniejszej sprawy uważni obserwatorzy procesów związanych z dochodzeniem opłaty reprograficznej zapewne pamiętają o sprawie sądowej, która już zakończyła się wyrokiem w pierwszej instancji. Sprawa ta toczy się pomiędzy Stowarzyszeniem Artystów Wykonawców (SAWP) uprawnionym do pobierania opłaty a firmą Sony.

Te dwie sprawy mają wspólny mianownik polegający na tym, że również w tamtej sprawie Sąd uznał za uzasadnione roszczenie dotyczące opłaty reprograficznej od urządzeń (w tym smartfonów) oraz nośników, które są obecnie wykorzystywane w procesie zwielokrotnia chronionych utworów w ramach dozwolonego użytku. Jednak w tamtej sprawie – o czym informowaliśmy w Kwartalniku 2/2023²⁶ – Sąd uznał za dopuszczalne dochodzenie roszczenia bezpośrednio od zobowiązanego na podstawie samej treści ustawy, wzmocnionej przepisami dyrektywy INFOSOC oraz jej wykładnią. Braku aktualnej listy w rozporządzeniu nie uznał za przesłankę uniemożliwiającą dochodzenie roszczeń od urządzeń i nośników aktualnie wykorzystywanych do zwielokrotniania utworów w ramach dozwolonego użytku, jeżeli można je zakwalifikować, w opisany powyżej sposób, do którejś z kategorii wskazanych w art. 20 ust. 1 ustawy o prawie autorskim.

Na pierwszy rzut oka można zauważyć pewną rozbieżność w tych dwóch orzeczeniach (choć zgodne są w kluczowej kwestii, że taka opłata, m.in. od smartfonów, jest zasadna). Chodzi tu o to, jaki

podmiot jest odpowiedzialny za fakt, że od wielu lat uprawnieni nie otrzymują za dozwolony użytek rekompensaty w stosownej wysokości. Wydaje się jednak, że sprzeczność ta jest pozorna i obie kategorie zobowiązanych (tj. Skarb Państwa oraz producenci i importerzy urządzeń i nośników) są odpowiedzialne za ten brak.

Jeżeli uprawnionym dzięki negocjacjom bądź procesom sądowym uda się odzyskać należne opłaty, to kwoty te najprawdopodobniej będą zmniejszyły wysokość roszczeń dochodzonych od Skarbu Państwa za brak prawidłowej implementacji dyrektywy INFOSOC. Najnowsze orzecznictwo TSUE (wyrok C-230/23²⁷ z 14 listopada 2024 roku) może być interpretowane przez sądy powszechne jako przyzwolenie na bezpośrednie stosowanie dyrektywy INFOSOC.

Z artykułów prasowych²⁸ wynika, że w związku z opisanym wyrokiem MKiDN prowadzi prace analityczne związane z potrzebą nowelizacji przepisów dotyczących opłaty reprograficznej. Być może nowelizacja systemu naliczania opłaty za dozwolony użytek pozwoli na ugodowe zakończenie toczonych sporów sądowych, a uprawnieni otrzymają wyczekiwaną od wielu lat „godziwą rekompensatę”.

Z ostatniej chwili

MKiDN 23 lipca 2025 roku przedstawiło projekt nowego rozporządzenia wraz załącznikiem zawierającym zaktualizowaną listę urządzeń i nośników objętych opłatą oraz skierowało go do konsultacji zainteresowanych środowisk. Konsultacje potrwać 30 dni. Zasadniczą zmianą jest skumulowanie urządzeń i nośników w jednym załączniku zamiast trzech dotychczasowych i skorelowanie udziału w opłacie trzech sfer rodzajów utworów. Osobne udziały w poszczególnych uniwersalnych

²⁶ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_23.pdf, str. 25.

²⁷ <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=292278&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1574503> [dostęp: 05.07.2025].

²⁸ <https://www.gazetaprawna.pl/firma-i-prawo/artykuly/9779517,czy-smartfony-zostana-objete-oplata-reprograficzna-ministerstwo-anali.html> [dostęp: 17.04.2025].

urządzeniach i nośnikach ustalono dla sfery audiowizualnej, muzycznej i reprograficznej. Lista zawiera nowoczesne i powszechnie stosowane urządzenia i nośniki, w tym smartfony. Sekretarz Stanu w MKiDN Maciej Wróbel przewiduje²⁹, że w wyniku zmiany rozporządzenia do uprawnionych trafi 150–200 milionów złotych.

Do tematu będziemy powracać w kolejnych numerach Kwartalnika.

Link do projektu:

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12400254/katalog/13144045#13144045>

---

²⁹ <https://www.wirtualnemedi.pl/artukul/tyle-pieniedzy-trafi-do-tworcow-w-zwiazku-z-oplatami-reprograficznymi-wice-minister-ujawnia> [dostęp: 30.07.2025].

KONSULTACJE PUBLICZNE PLANOWANYCH AKTÓW PRAWNYCH ORAZ BIEŻĄCY PROCES LEGISLACYJNY W POLSCE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Ministerstwo Cyfryzacji opublikowało projekt Polityki rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce do 2030 roku

Ministerstwo Cyfryzacji udostępniło projekt Polityki rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce do 2030 roku na specjalnej stronie, która umożliwia również składanie uwag do dokumentu do 1 lipca 2025 roku.

Z uwagi na długi horyzont czasowy tej polityki warto wnikliwie przeanalizować treść dokumentu skierowanego do konsultacji. Autorzy definiują go jako plan wyznaczający kierunki działań dla państwa, przedsiębiorstw, uczelni i organizacji społecznych, łączący ambicje technologiczne z konkretnymi potrzebami społeczeństwa. Ministerstwo Cyfryzacji wskazuje cztery podstawowe filary, które mają odgrywać kluczową rolę w realizacji założeń przyjętej strategii.

Pierwszym filarem ma być współpraca interesariuszy jako fundament rozwoju AI w Polsce. Zaproponowana polityka zakłada budowę zaufanego ekosystemu, łączącego siły różnych środowisk – dzięki współpracy nauki, administracji, biznesu i organizacji społecznych, która ma zapewnić spójny, odpowiedzialny i etyczny rozwój sztucznej inteligencji.

Drugim filarem jest budowanie nowoczesnego państwa, w którym AI zapewni technologiczne usprawnianie działania administracji. Technologia oparta na AI ma automatyzować procesy, poprawiać kontakt z obywatelami oraz wspierać urzędników w podejmowaniu poprawnych decyzji. Jednocześnie – co podkreślają autorzy dokumentu – AI ma być wsparciem procesów, nie celem samym w sobie.

Trzeci filar to wiedza, kompetencje, badania. Autorzy dokumentu stawiają na edukację, rozwój umiejętności cyfrowych i inwestycje w badania naukowe:

„AI ma pomagać gospodarce być bardziej konkurencyjną, zwiększać wydajność pracy i wspierać tworzenie miejsc pracy – zwłaszcza w strategicznych sektorach”.

Czwarty filar to technologia, która szanuje ludzi, czyli rozwój AI musi być bezpieczny i przejrzysty. Dokument podkreśla doniosłe znaczenie ochrony prywatności, praw konsumentów i standardów etycznych: „Chodzi o to, by technologie nie tylko działały, ale też były sprawiedliwe”.

Wśród podstawowych filarów polityki AI w mojej ocenie zabrakło ochrony wolnego rynku. Niewystarczająca też jest ochrona konkurencyjności ograniczona do postulatów zwiększenia wydajności pracy i wspierająca powstawanie nowych miejsc. Ważny jest bowiem bilans utraconych i powstałych, nowych miejsc pracy. W podstawowych filarach zabrakło także ochrony praw własności intelektualnej, która zapewnia konkurencyjność i rozwój przemysłów kreatywnych. Postulat z czwartego filaru, aby technologie AI były sprawiedliwe i etyczne, nie będzie w pełni spełniony, jeżeli zabraknie w nim ochrony praw własności intelektualnej, której wytwory roboty AI wchłonęły, aby przedstawić rezultat często konkurencyjny do wejściowych (skopiowanych) produktów.

Temat ochrony praw autorskich poruszono na str. 56 dokumentu. Jednak autorzy polityki poświęcili temu zagadnieniu – tak kluczowemu dla rynków treści kreatywnych, w tym rynku wydawniczego – zaledwie jedną stronę.

Z treści dokumentu wynika, że jego autorzy rozumieją problem: „Osobnym wyzwaniem, który

powoduje rozwój AI, jest zabezpieczenie praw i interesów twórców, właścicieli i organizacji zarządzających prawami autorskimi. Obecna rewolucja w AI nie byłaby możliwa bez korzystania z zasobów kultury, przy czym istnieje duże prawdopodobieństwo, że w wielu przypadkach odbyło się to bez odpowiedniej podstawy prawnej. Pogodzenie zapewnienia innowatorom dostępu do wysokiej jakości danych umożliwiających trenowanie modeli powinno iść w parze z ochroną praw autorskich i interesów, które za nimi stoją”.

Jednak brakuje konkretnych propozycji rozwiązania zasygnalizowanych negatywnych działań i ich skutków.

Projekt trafił do konsultacji publicznych. Każdy mógł przesłać swoją opinię, wypełniając formularz na specjalnej platformie do 1 lipca 2025 roku – rozmiar uwag nie mógł przekroczyć 9000 znaków. Stowarzyszenie Copyright Polska również przesłało swoje stanowisko, podkreślające konieczność zapewnienia właściwej ochrony praw twórców i wydawców w dotychczasowym i dalszym rozwoju AI.

Link do strony formularza: Konsultacje Polityki AI – AI HUB Poland

Adres strony: <https://ai.gov.pl/administracja-publiczna/polityka-rozwoju-ai/konsultacje-ai>

Pierwsze informacje dotyczące wyniku konsultacji zawierają niezbyt pochlebne oceny dokumentu przez branżę technologiczną³⁰.

28 lipca 2025 roku stanowisko przedstawił Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych **Miroslaw Wróblewski**³¹, dalej Prezes UODO. Główną uwagą Prezesa UODO jest postulat, że **polityka AI powinna w większym stopniu uwzględniać ochronę prywatności**.

Zaprezentowane uwagi wypracowano po odbyciu wewnętrznej debaty ekspertów UODO z członkami grupy roboczej ds. sztucznej inteligencji Społecznego Zespołu Ekspertów przy Prezesie UODO oraz ze Społecznym Zespołem Ekspertów przy Prezesie UODO.

W stanowisku przekazanym do Ministerstwa Cyfryzacji podkreślono, że projektowane cele i działania w zakresie rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce powinny odpowiadać na wyzwania w obszarze bezpieczeństwa we wszystkich jego aspektach, także z perspektywy gwarancji dla prawa do ochrony danych osobowych i prawa do prywatności.

Zdaniem Prezesa UODO: „zaprezentowane w *Polityce rozwoju sztucznej inteligencji* ogólne, horyzontalne podejście do oceny bezpieczeństwa danych osobowych jest niewystarczające, a prawidłowe wyznaczenie standardów ochrony danych osobowych wymaga uwzględnienia kontekstu sektorowego dla poszczególnych obszarów funkcjonowania państwa. *Polityka rozwoju sztucznej inteligencji* powinna zawierać konkretne rozwiązania dotyczące planu utworzenia ram prawnych dla rozwoju sztucznej inteligencji w Polsce z uwzględnieniem unijnego systemu regulacyjnego, zarówno na płaszczyźnie horyzontalnej, jak i sektorowej”.

W stanowisku zwrócono uwagę na problem kompatybilności istniejącego prawa z wdrażaniem sztucznej inteligencji. Z tego względu proces wdrażania AI – w ocenie autorów stanowiska – powinien zostać poprzedzony przeglądem obowiązujących przepisów i utworzeniem podstaw prawnych dla działań podejmowanych przez organy publiczne czy podmioty realizujące zadania publiczne z wykorzystaniem narzędzi sztucznej inteligencji, zgodnych z konstytucyjną zasadą praworządności oraz z poszanowaniem praw jednostki w procesie stanowienia prawa w poszczególnych obszarach funkcjonowania państwa oraz działach administracji publicznej. Jako najważniejsze obszary, w których stosowanie rozwiązań sztucznej inteligencji wymaga szczególnej uwagi, wymieniono usługi publiczne z zakresu ochrony zdrowia i wymiaru sprawiedliwości z uwzględnieniem kategorii przetwarzanych danych – zwłaszcza danych biometrycznych, dotyczących zdrowia, genetycznych, a także danych o karalności.

³⁰ <https://pro.rp.pl/raporty-ekonomiczne/art42651581-rzadowa-strategia-dla-ai-w-ogniu-krytyki> [dostęp: 4.07.2025].

³¹ <https://uodo.gov.pl/pl/138/3835> [dostęp: 28.07.2025].

Prezes UODO uważa, że stanowienie przepisów regulujących zasady i sposoby oraz cele funkcjonowania systemów sztucznej inteligencji i przyjęte środki ochrony powinno być poprzedzone oceną skutków dla praw podstawowych. Opowiada się za inicjatywą stworzenia jednolitej, dostępnej publicznie listy systemów sztucznej inteligencji używanych w administracji publicznej wraz z opisem ich funkcji oraz podstawowych parametrów technicznych, uwzględniającej także cel funkcjonowania systemu AI i podejmowane z jego użyciem działania i skutki tych działań.

Prezes UODO postuluje więc m.in., aby:

- „uznać ochronę danych osobowych za zasadę horyzontalną i uwzględnić prawo do ochrony danych osobowych w każdym sektorze Polityki AI: infrastruktura, zdrowie, edukacja, administracja publiczna, innowacje czy otwarte dane”;
- „przyjąć wyważone ramy regulacyjne legalizujące działania organów publicznych stosujących rozwiązania sztucznej inteligencji”;

- „doprecyzować rolę Prezesa UODO jako niezależnego organu chroniącego prawo do prywatności w procesach dotyczących sztucznej inteligencji”;

- „uzupełnić *Politykę rozwoju sztucznej inteligencji* o obowiązek zgodności z RODO, AI Act i Konwencją 108+”;

- „uwzględnić ryzyka związane z otwartymi danymi i pseudonimizacją”;

- „wskazać zasady przetwarzania danych w Polsce, w tym klasyfikację danych według poziomu ich wrażliwości oraz określić zasady przetwarzania danych krytycznych w infrastrukturze krajowej”;

- „rozszerzyć działania edukacyjne i kompetencyjne, w tym wzmocnić edukację i kształcenie obywateli niezależnie od platform technologicznych BigTech”.

Do tematu będziemy powracać w kolejnych numerach Kwartalnika.

***

Sejmowa Podkomisja Stała do spraw nowelizacji prawa cywilnego przedkłada sprawozdanie o odrzuceniu poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (ślepy pozew)

Sejmowa Podkomisja Stała do spraw nowelizacji prawa cywilnego 24 czerwca 2025 roku po rozpatrzeniu poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (druk nr 864) przedłożyła sprawozdanie o odrzuceniu tego projektu. Sprawozdanie na dzień zamykania Kwartalnika nie zawierało uzasadnienia.

Link do sprawozdania: [Druk nr](#)

Adres publikacyjny: [https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/spr_864/\\$file/spr_864.pdf](https://orka.sejm.gov.pl/opinie10.nsf/nazwa/spr_864/$file/spr_864.pdf)

Przypominamy, że projekt zmiany Kodeksu postępowania cywilnego ma na celu wzmocnienie ochrony

prawnej osób fizycznych i prawnych w zakresie ochrony przed nielegalnymi treściami, a w szczególności ułatwienie im dochodzenia roszczeń na drodze cywilnej w przypadku naruszenia dóbr osobistych, do którego dochodzi za pośrednictwem internetu – a w szczególności ochrony przed hejtem, mową nienawiści, zniesławieniem, fake newsami. W obecnym stanie prawnym jest to utrudnione z uwagi na brak możliwości prostego ustalenia osoby naruszającej prawo. Ślepy pozew ma umożliwić wniesienie sprawy do sądu cywilnego o naruszenie dóbr osobistych bez konieczności wskazywania osoby dokonującej naruszenia. Sąd cywilny, uznając żądania pozwu za zasadne, zdecyduje o konieczności identyfikacji osoby dokonującej naruszenia.

Aktualny etap – projekt po pierwszym czytaniu w Sejmie Sprawozdanie Sejmowej Podkomisji Stałej do spraw nowelizacji prawa cywilnego

Link do strony z opisem drogi legislacyjnej w Sejmie:
<https://www.sejm.gov.pl/Sejm10.nsf/Przebieg-Proc.xsp?nr=864>

***

Zapowiedź nowelizacji ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych – wynagrodzenia za wypożyczenia biblioteczne

Hanna Wróblewska, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 28 maja 2025 roku podczas spotkania Zespołu ds. pola literackiego zapowiedziała **zmianę systemu wynagrodzeń za wypożyczenia biblioteczne oraz rozpoczęcie prac, których efektem ma być** podniesienie kwoty wynagrodzeń z 5 do 10% wartości zakupów bibliotek publicznych z poprzedniego roku. Dzięki temu kwota, która trafi do

twórców i wydawców, wyniesie ponad 10 milionów złotych.

Konieczna będzie nowelizacja ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz aktualizacja rozporządzenia dotyczącego wynagrodzeń za wypożyczenia biblioteczne.

Do tematu będziemy powracać w kolejnych numerach Kwartalnika.

***

Prace legislacyjne projektu ustawy wdrażającej w Polsce Data Governance Act – ustawę o zarządzaniu danymi

W dniu 11 września 2024 roku resort cyfryzacji przedstawił projekt ustawy o zarządzaniu danymi stanowiący wdrożenie do polskiego porządku prawnego rozporządzenia UE Data Governance Act (DGA). Projekt opublikowano na stronie Rządowego Centrum Legislacji pod numerem UC67. Na specjalnej stronie opublikowano opinie wniesione w ramach konsultacji publicznych. Komitet do Spraw Europejskich 28 stycznia 2025 roku przyjął „Projekt ustawy o zarządzaniu danymi (UC67)” w trybie obiegowym

i zarekomendował rozpatrzenie projektu ustawy Stałemu Komitetowi Rady Ministrów. Aktualnie projekt jest rozpatrywany przez Stały Komitet Rady Ministrów.

Proces legislacyjny można obserwować na stronie pod adresem:

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12389302/katalog/13079809#13079809>

***

Projekt ustawy o zabezpieczeniu socjalnym osób wykonujących zawód artystyczny

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zakończyło 10 lipca 2025 roku kolejny etap prac nad ustawą o zabezpieczeniu socjalnym osób wykonujących zawód artystyczny, zamykając konsultacje

publiczne. Projekt budzi duże zainteresowanie, ponieważ swoim zakresem obejmuje wiele środowisk twórczych – w tym literackie. W ramach przeprowadzonych konsultacji do projektodawcy wpłynęło

ponad 400 uwag. Zgłoszono też 96 uwag w ramach uzgodnień międzyresortowych.

Aktualnie trwa analiza zgłoszonych uwag, po której Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ma przedstawić swoje stanowisko do każdej z nich. W przypadku uwag wykraczających poza kompetencje resortu opinie mają zostać przedstawione przez właściwe Ministerstwa. Następnie projekt ustawy, zgodnie ze ścieżką legislacyjną, zostanie przedstawiony na Stałym Komitecie Rady Ministrów oraz Radzie Ministrów. Przyjęta przez rząd RP ustawa zostanie skierowana do prac parlamentarnych.

Celem projektowanej ustawy jest włączenie artystów zawodowych do systemu zabezpieczenia społecznego. Projektowana ustawa ma pełnić funkcję socjalną, a bezpośrednim wsparciem zostaną objęci artyści o najniższych dochodach, którym mają zostać przyznane dopłaty od uzupełnienia kwoty wnoszonych składek na ubezpieczenie społeczne. Ustawa ma określić status artysty zawodowego, tzn. kategorię osób wykonujących w sposób stały, profesjonalny zawód artystyczny, a także legitymujące się weryfikowalnym dorobkiem.

Status artysty zawodowego ma być ustalany w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez Centrum Edukacji i Pracy Artystycznej na podstawie opinii środowiska artystycznego, uczestniczącego w tym procesie w ramach Komisji Opiniującej.

Artysta zawodowy będzie mógł uzyskać prawo do dopłaty, jeśli będzie posiadał ostateczną decyzję administracyjną stwierdzającą nabycie statusu artysty

zawodowego, a jego dochód osiągnany w trzech poprzednich latach podatkowych nie przewyższa średniorocznie 125% wynagrodzenia minimalnego w roku złożenia wniosku oraz w każdym z poprzednich trzech lat podatkowych osiągnął dochody z związku z wykonywaniem zawodu artystycznego. Dopłata będzie uzupełniać wysokość składek ewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do wysokości składek należnych z tytułu minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego i ogłoszonego na podstawie przepisów o minimalnym wynagrodzeniu za pracę.

O inicjatywie w „Gazecie Wyborczej”³² wypowiada się posłanka Daria Gosek-Popiołek: „Mówimy o systemie, który został stworzony przez polityków, a którego konsekwencje ponosili artyści. Jeżeli państwo nie kieruje odpowiednich środków do instytucji kultury i one zatrudniają ludzi przez 20 lat na umowach o dzieło, bo nie ma pieniędzy na umowy o pracę, to kto jest winny? Twórca czy państwo? To państwo spowodowało, że zadania w kulturze realizuje się głównie w oparciu o projekty, które trwają po kilka miesięcy, dlatego zatrudnienie w kulturze często tak wygląda: pracuje się po trzy, sześć miesięcy, a później przez kilka miesięcy nie ma się zatrudnienia, bo czeka się na kolejne pieniądze z grantu”.

Link do projektu:

<https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zabezpieczeniu-socjalnym-osob-wykonujacych-zawod-artystyczny>

***

Projekt ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego zakończyło 11 lipca 2025 roku zbieranie propozycji i uwag do ustawy o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej. Do udziału w pracach zaprosiliśmy przedstawicieli środowiska kultury. Do Ministerstwa Kultury

i Dziedzictwa Narodowego wpłynęło ponad 860 uwag od 126 podmiotów – instytucji kultury, organizacji branżowych, fundacji i stowarzyszeń oraz osób prywatnych. Wcześniej, 28 kwietnia 2025 roku, Minister powołała Zespół do opracowania projektu nowelizacji Ustawy

³² <https://wyborcza.biz/biznes/7,159911,32123734,gosek-popiolek-panstwo-musi-zapewnic-artystom-emerytury-skoro.html> [dostęp: 24.07.2025].

z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności jako organ pomocniczy MKiDN. Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej to przepisy, które stanowią podstawę funkcjonowania instytucji kultury. Katalizatorem prac nad nowelizacją były

postulaty środowisk zgłoszone podczas zorganizowanego w listopadzie 2024 roku współKongresu Kultury.

<https://www.gov.pl/web/kultura/zebralismy-uwagi-do-ustawy-o-organizowaniu-i-prowadzeniu-dzialalnosci-kulturalnej>

***

Projekt ustawy o ochronie małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych w internecie

Na stronach Rządowego Centrum Legislacyjnego 24 lutego 2025 roku pojawiła się nowa inicjatywa ustawodawcza nakierowana na ochronę małoletnich przed dostępem do treści szkodliwych w internecie. Ministerstwem wiodącym na ścieżce legislacyjnej ustawy jest Ministerstwo Cyfryzacji, a osoba odpowiedzialna za projekt to Michał Gramatyka, sekretarz stanu w Ministerstwie Cyfryzacji. Projekt ustawy wprowadza przepisy mające na celu przeciwdziałanie zagrożeniom w internecie związanym z powszechnym dostępem osób niepełnoletnich do treści szkodliwych, ze szczególnym uwzględnieniem treści pornograficznych.

Zgodnie z opisem w projekcie: „Podstawowym założeniem ustawy jest nałożenie na usługodawców świadczących usługi drogą elektroniczną obowiązków, które znacząco zmniejszą możliwość uzyskania

dostępu do treści pornograficznych przez małoletnich. Nawet częściowe zmniejszenie dostępności treści szkodliwych stanowić będzie znaczącą poprawę obecnego stanu faktycznego, w którym osoby małoletnie nie są objęte żadną ochroną. W profilaktyce uzależnień od pornografii najbardziej istotne jest opóźnienie pierwszego kontaktu z pornografią, tak aby najmłodsze dzieci nie zetknęły się przypadkowo z materiałami pornograficznymi, które z uwagi na duży ładunek treści dla nich niezrozumiałych wpływają na psychikę szczególnie niszcząco”.

Aktualny etap – opiniowanie (10.03.2025).

Link do strony z opisem drogi legislacyjnej na stronach RCL:

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12394953/katalog/13113193#13113193>

***

Konsultacje publiczne projektu ustawy wdrażającej AI Act w Polsce – ustawa o sztucznej inteligencji

W numerze 4/2024 i 1/2025 Kwartalnika informowaliśmy, że 16 października 2024 roku resort cyfryzacji przedstawił projekt ustawy wdrażającej w Polsce AI Act – ustawę o sztucznej inteligencji. Dokument opublikowano na stronie Rządowego Centrum Legislacji pod numerem UC71, wraz z zaproszeniem do udziału w konsultacjach publicznych. Z informacji prasowych przekazywanych przez Ministra Cyfryzacji Krzysztofa Gawkowskiego wynika, że projekt ustawy spotkał się z szerokim odzewem – wpłynęło

wiele uwag i opinii. W odpowiedzi na nie resort przygotował nową wersję projektu, która 26 czerwca 2025 roku została przekazana pod obrady Komitetu Europejskiego Rady Ministrów.

Proces legislacyjny można obserwować na stronie pod adresem:

<https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12390551/katalog/13087895#13087895>

Nowa wersja projektu ustawy wdrażającej DSA³³ – Projekt ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz niektórych innych ustaw

Resort cyfryzacji 28 lipca 2025 roku na etapie prac Komitetu Stałego Rady Ministrów przedstawił nową wersję Projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz niektórych innych ustaw. Projekt jest pokłosiem wniosków z wysłuchania publicznego, które miało miejsce w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów 7 kwietnia 2025 roku. Pierwszy projekt ustawy zaprezentowano 18 grudnia 2024 roku. Spotkał się jednak z krytyką branży elektronicznej, co skutkowało przygotowaniem nowego projektu. Najważniejsze zmiany w nowym projekcie dotyczą rozdziału 2a pt. *Nakazy podjęcia działań przeciwko nielegalnym treściom, nakazy usunięcia ograniczeń nałożonych przez dostawcę usług hostingu oraz nakazy udzielenia informacji*. Zamiast ogólnego stwierdzenia „nielegalnych treści, których rozpowszechnianie wyczerpuje znamiona czynu zabronionego”³⁴, powołano konkretne przepisy aktów prawnych³⁵ – przede wszystkim kodeksu karnego, ale też ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Usunięto też treść dotychczasowego ust. 1 art. 11a³⁶ dotyczącego naruszenia

dóbr osobistych. Oznacza to znaczne ograniczenie katalogu treści naruszających prawo i podlegających możliwości zablokowania ich rozpowszechniania. Dobrym przykładem jest tu ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych, która w swojej treści w rozdziale 14 pt. *Odpowiedzialność karna* wymienia kilka czynów zabronionych w artykułach od 115 do 119, a aktualnie tylko czyn wypełniający znamiona art. 116 będzie umożliwiał złożenie wniosku o zablokowanie dostępu do treści. Zmienił się również katalog podmiotów upoważnionych do złożenia wniosku do UKE o zablokowanie dostępu do treści. Aktualnie w katalogu tym są wymienieni: „Prokurator, Policja, usługobiorca lub zaufany podmiot sygnalizujący”, a w poprzednim projekcie było to określone w ten sposób: „ten, czyje prawo własności intelektualnej zostaje naruszone, Policja, zaufany podmiot sygnalizujący”. Z innych ważniejszych zmian to w przypadku wniosku o zablokowanie dostępu do nielegalnych treści w formacie audiowizualnym podmiotem upoważnionym do blokowania treści zamiast Urzędu Komunikacji Elektronicznej (UKE) będzie

³³ Digital Services Act – Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z dnia 19 października 2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych): <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj?locale=pl>.

³⁴ „2. Prokurator, Policja, usługobiorca lub zaufany podmiot sygnalizujący może złożyć wniosek do Prezesa UKE wniosek o wydanie nakazu podjęcia działań przeciwko nielegalnym treściom polegającego na uniemożliwieniu dostępu do nielegalnych treści występujących w usłudze świadczonej przez dostawcę usług pośrednich:

1) których rozpowszechnianie wyczerpuje znamiona czynu zabronionego lub
2) pochwalających lub nawołujących do popełnienia czynu zabronionego”.

³⁵ Art. 11a. 1.: „Prokurator, Policja, usługobiorca lub zaufany podmiot sygnalizujący może złożyć wniosek o wydanie nakazu podjęcia działań przeciwko nielegalnym treściom polegającego na uniemożliwieniu dostępu do nielegalnych treści występujących w usłudze świadczonej przez dostawcę usług pośrednich:

1) których rozpowszechnianie może wyczerpywać znamiona czynu zabronionego określonego w art. 119, art. 148a, art. 151, art. 156a, art. 190, art. 200a, art. 200b, art. 202, art. 224a, art. 256, art. 257, art. 286, art. 287 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2025 r. poz. 383), art. 55 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939) lub art. 116 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz. U. z 2025 r. poz. 24)”.

³⁶ Art. 11a. 1.: „Ten, czyje dobro osobiste zostaje naruszone może złożyć wniosek do Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, zwanego dalej Prezesem UKE, o wydanie nakazu podjęcia działań przeciwko nielegalnym treściom polegającego na uniemożliwieniu dostępu do nielegalnych treści występujących w usłudze świadczonej przez dostawcę usług pośrednich, bezprawnie naruszających dobro osobiste”.

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (KRRiT). Zmienił się również sąd rozpatrujący sprzeciw przysługujący od decyzji UKE lub KRRiT – zamiast sądu administracyjnego jest to sąd powszechny, który będzie rozpoznawał sprzeciw w trybie nieprocesowym.

Proces legislacyjny można śledzić pod adresem:
[https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12383101/
katalog/13045632#13045632](https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12383101/katalog/13045632#13045632)

SZTUCZNA INTELIGENCJA – AKTUALNE ZAGADNIENIA

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Kwiecień 2025 roku obfitował w konferencje i spotkania naukowe, podczas których sztuczna inteligencja (AI), nawet gdy nie stanowiła tematu przewodniego spotkania – była języczkiem u wagi większości z nich. Jak co roku 23 kwietnia obchodzimy Światowy Dzień Książki i Prawa Autorskiego, więc zawsze w tym okresie obserwujemy więcej wydarzeń z tym związanych, ale w tym roku liczba eventów z AI w tle zdominowała rynek prawa autorskiego.

Również kolejne miesiące dostarczyły nam wielu emocji w temacie AI, a w szczególności kilka nowych rozstrzygnięć sądowych w USA, które nie są tak pozytywne dla branży kreatywnej opartej na oryginalnej ludzkiej twórczości jak opisywany w poprzednim numerze Kwartalnika wyrok w sprawie Thomson Reuters³⁷. Tytuły prasowe krzyczą 4:0 dla AI³⁸, a prawnicy dyskutują, czy amerykański *fair use* zapewnia szersze ramy w zakresie możliwości korzystania z chronionych utworów i przedmiotów praw pokrewnych niż europejski trójstopniowy test.

Last but not least, 10 lipca 2025 roku Komisja Europejska opublikowała Kodeks dobrych praktyk sztucznej inteligencji ogólnego przeznaczenia i znamy pierwsze reakcje po obu stronach interesariuszy, czyli po stronie wykorzystującej cudze utwory i dane do tworzenia modeli językowych i trenowania

tychże oraz po drugiej stronie, czyli przemysłu kreatywnego oraz organizacji reprezentujących twórców i podmioty praw pokrewnych.

Zanim jednak przedstawię szczegóły tych stanowisk, dla których wspólnym mianownikiem może być stwierdzenie: *No one is happy*, opiszę ciekawe w mojej ocenie wystąpienia na konferencjach i eventach poświęconych AI.

Światowa Organizacja Praw Własności Intelektualnej (WIPO) zorganizowała kilka konferencji i webinarów na temat AI, a w planach zapowiada kolejne. W pracach WIPO widać więcej zaangażowania w praktyczne rozwiązania problemów powstałych na gruncie stosowania AI na styku praw własności intelektualnej niż potrzeby wprowadzenia regulacji prawnych w formule umowy międzynarodowej jak traktaty WIPO³⁹ dotyczące praw autorskich i pokrewnych.

W poprzednim numerze Kwartalnika anonsowaliśmy kwietniowe wydarzenia WIPO poświęcone AI. W dniach 7–11 kwietnia 2025 roku w Genewie w ramach 46. sesji WIPO w trybie hybrydowym odbyło się posiedzenie Stałego Komitetu ds. Praw Autorskich i Pokrewnych. Agenda sesji zawierała interesujące dla rynku wydawniczego zagadnienia dotyczące praw autorskich związanych ze środowiskiem cyfrowym oraz gorący temat aktualnych dyskusji, jakim jest analiza możliwości i wyzwań związanych z generatywną sztuczną inteligencją w odniesieniu do praw autorskich.

³⁷ *Dwie drogi do regulacji sztucznej inteligencji na rynku transatlantyckim*, str. 24: https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_1_25.pdf.

³⁸ <https://www.gazetaprawna.pl/firma-i-prawo/artykuly/9840614,tworcy-przegrywaja-sprawy-o-wykorzystywanie-ich-tre-sci-przez-ai.html> [dostęp 25.07.2025].

³⁹ Traktat WIPO o prawie autorskim sporządzony w Genewie dnia 20.12.1996 r.
Traktat WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach sporządzony w Genewie dnia 20.12.1996 r.
Traktat z Marrakeszu o ułatwieniu dostępu do opublikowanych utworów osobom niewidomym, słabowidzącym i osobom z niepełnosprawnościami uniemożliwiającymi zapoznanie się z drukiem.
Pliki z tekstami traktatów do pobrania ze strony:
<http://www.prawoautorskie.gov.pl/pages/strona-glowna/obowiazujace-prawo/prawo-autorskie/prawo-miedzynarodowe.php>

Tej tematyce 10 kwietnia poświęcono dwa panele: pierwszy pod tytułem *Prawo autorskie i trenowanie AI* prowadzony przez Tobiasza Bednarza, drugi pod tytułem *Materiały wygenerowane przez AI i prawo autorskie* moderowany przez Rafaela Ferraz Vazqueza. Oba panele można obejrzeć na stronie WIPO⁴⁰. Uczestnicy przedstawili zróżnicowane stanowiska. Część z nich wskazywała na potrzebę zapewnienia innowacyjności poprzez rozwój AI, inni podkreślali konieczność ochrony oryginalnej twórczości i praw podstawowych człowieka. Szczególnie interesujące wydały mi się wystąpienia przedstawicieli z Afryki, Azji i Ameryki Południowej – z uwagi na możliwość poznania perspektywy innej niż transatlantycka, w kwestii rozwiązania problematyki AI na styku z prawem autorskim.

W Chinach zapadły już cztery orzeczenia sądowe uznające za utwór wytwór sztucznej inteligencji będący kreacją utworu fotograficznego – co pozostaje w sprzeczności z dotychczasowymi ustaleniami sądów europejskich i amerykańskich, które stoją na stanowisku, że tylko człowiek może być autorem utworu. Profesor Wang Qian⁴¹ z Wschodniochińskiego Uniwersytetu Nauk Politycznych i Prawa w swojej prezentacji przedstawił najbardziej znany wyrok, który zapadł w listopadzie 2023 roku w Beijing Internet Court. W omawianej sprawie powód wykorzystał sztuczną inteligencję do wygenerowania obrazu o nazwie „Stabilna Dyfuzja”. Wprowadził ponad 100 podpowiedzi tekstowych (promptów) i kilka parametrów, aby uzyskać obraz ze sztucznej inteligencji. Po tym, jak sztuczna inteligencja wygenerowała pierwszy obraz, powód kontynuował modyfikację niektórych podpowiedzi tekstowych i parametrów, a sztuczna inteligencja wygenerowała w odpowiedzi kolejne trzy obrazy. Przedmiotem sporu było uznanie,

czy ostatni obraz jest dziełem chronionym prawem autorskim. Sąd stwierdził, że obraz jest oryginalny i jest wynikiem wkładu intelektualnego powoda, ponieważ powód zaprojektował i zredagował podpowiedzi tekstowe i parametry, a sztuczna inteligencja służy tylko jako narzędzie, podobnie jak pędzel i aparat fotograficzny, do stworzenia obrazu. Wyrok budzi kontrowersje, ponieważ gdyby te 100 promptów i kilka parametrów wykorzystał w innym modelu sztucznej inteligencji, to nie zostałby osiągnięty identyczny zamysł artystyczny. Prof. Qian posłużył się cytatem z filmu *Forrest Gump*, aby pokazać ten efekt. Parafrazując słynne słowa „Życie jest jak pudełko czekoladek, nigdy nie wiesz, na jaką trafisz”, powiedział: **„Sztuczna inteligencja jest jak pudełko czekoladek, nigdy nie wiesz, co wyciągniesz”.**

Podczas paneli dotyczących sztucznej inteligencji na styku z prawem autorskim padło kilka ważnych pytań, co oznacza, że przyjęte regulacje nie wyjaśniają wszystkich wątpliwości związanych z ich stosowaniem. Warte odnotowania jest pytanie przedstawiciela Egiptu oraz Europejskiej Rady Pisarzy (EWC)⁴². Pytania z Egiptu dotyczyły europejskiego AI aktu i były skierowane do pani Emmanuelle du Chalard⁴³, szefowej działu praw autorskich w Dyrektoracie Generalnym Komisji Europejskiej ds. Sieci Komunikacyjnych, Treści i Technologii. Przedstawiciel Egiptu zapytał, w jaki sposób AI Act zapewnia równowagę między gromadzeniem danych a przetwarzania danych przez dostawców sztucznej inteligencji i ochrony praw podstawowych. W szczególności, w jaki sposób AI Act jako narzędzie wdrażania może zagwarantować, że dostawcy unikają wszelkich praktyk dyskryminacyjnych lub stroniczych w trakcie procesu? Kolejne pytanie Egiptu dotyczyło ochrony danych osobowych – to jest w jaki sposób AI Act odnosi się

⁴⁰ https://webcast.wipo.int/video/SCCR_46_2025-04-10_PM_124831 [dostęp: 20.06.2025].

⁴¹ Profesor Wang Qian jest również zastępcą dyrektora Międzynarodowej Bazy Badań nad Prawem Autorskim Narodowej Administracji Praw Autorskich Chin. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.wipo.int%2Fedocs%2Fmdocs%2Fcopyright%2Fen%2Fscrr_46%2Fscrr_46_6.docx&wdOrigin=BROWSELINK str. 8 [dostęp: 20.06.2025].

⁴² European Writer’s Council Europejska Rada Pisarzy reprezentuje 220 000 pisarzy z sektora wydawniczego, publikujących w 35 językach na całym świecie.

⁴³ Sylwetka Emmanuelle du Chalard – https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.wipo.int%2Fedocs%2Fmdocs%2Fcopyright%2Fen%2Fscrr_46%2Fscrr_46_6.docx&wdOrigin=BROWSELINK str. 2 [dostęp: 20.06.2025].

do wykorzystywania danych osobowych i zapewnienia prywatności w kontekście systemu sztucznej inteligencji wykorzystywanego do celów komercyjnych?

W tym samym bloku pytań EWC wskazała, że w sektorze książek cały łańcuch wartości zależy w pełni od źródeł ludzkich, czyli autorów, których twórczość literacka została masowo skopiowana bez ich zgody. A ostatnie lata pokazały, że aplikacje AI są nadużywane w celu zastąpienia tych autorów. W związku z czym pojawiają się pytania, czy te działania mogą być podejmowane w ramach dozwolonego użytku oraz czy są zgodne z trójstopniowym testem.

Odpowiedzi na pytania w tej sesji oprócz wywołanej przez Egipt Emmanuelle du Chalard, udzielili pan Péter Mezei i dr Cédric Manara.

Pan Péter Mezei⁴⁴ zwrócił uwagę, że w momencie tworzenia przepisów przeprowadzono dość szczegółową analizę, czy ten nowy wyjątek będzie spełniał trójstopniowy standard testu, ale definicja TDM została opracowana technologicznie wiele lat temu. W jego ocenie pojęcie to może być rozszerzane i rozciągane na działania, które zapewne nie były wyobrażane w czasie, gdy powstawało nowe prawo, więc być może istnieje de facto potrzeba sprawdzenia zgodności poszczególnych działań z trójstopniowym testem w niektórych przypadkach.

Z kolei dr Cédric Manara z Google⁴⁵ podkreślił, że zarówno podmioty publiczne, jak i prywatne zwróciły uwagę na potrzebę przejrzystości i kilka pytań pozostało bez odpowiedzi. Odnosząc się do pytania o książki (zadane przez EWC), przypomniał, że podobne pytanie zostało po raz pierwszy podniesione, gdy Google stworzył inny projekt, który zdigitalizował książki w celu dystrybucji ich do większej liczby osób w internecie (Google Books).

W ostatecznym rezultacie orzeczenia sądowe oparte na *fair use* zdecydowały, że zostało to uznane za dozwolony użytek.

Emmanuelle du Chalard przypomniała o warunku zastosowania wyjątku dotyczącego eksploracji tekstu i danych (TDM), czyli legalnego dostępu do treści, które są przedmiotem korzystania w ramach tego wyjątku. W jej ocenie klauzula opt-out jako taka jest elementem równoważącym, który pomaga i z którego mogą korzystać posiadacze praw, gdy czują, że może to mieć wpływ na ich uzasadniony interes. Zauważyła jednak, że istnieje oczywiście potrzeba lepszego i ujednoliczonego rozwiązania, które ułatwi wyrażenie opt-outu, aby upewnić się, że nie stanie się ono uciążliwą czynnością dla posiadaczy praw. Przedstawiła pogląd, że pomocne byłoby znalezienie jakiegoś międzybranżowego i międzysektorowego rozwiązania, które ułatwi posiadaczom praw wyrażenie takiej rezygnacji, a dostawcom sztucznej inteligencji zidentyfikowanie i poszanowanie klauzuli opt-out, a także zapewnienie przejrzystości w zakresie poszanowania takiej klauzuli opt-out.

Następnie, odnosząc się do pytania Egiptu w sprawie aktu o sztucznej inteligencji, stwierdziła, że równowagę między innowacją, gromadzeniem danych i ochroną praw autorskich można znaleźć w dyrektywie o prawach autorskich, która jest instrumentem regulującym korzystanie z treści chronionych prawem autorskim, natomiast AI Act jest dodatkową warstwą, ale nie instrumentem regulacji prawa autorskiego, tylko zapewnia dodatkową ochronę i zabezpieczenie, ponieważ nakłada nowy obowiązek na dostawców sztucznej inteligencji ogólnego przeznaczenia.

Na zakończenie sesji przedstawicielka Europejskiej Rady Pisarzy (EWC) zadała pytanie kierowane do wszystkich panelistów: czy istnieją plany rządów w ich krajach, aby dokonywać ocen wyników AI na rynkach, podatkach, bezrobociu, niższych systemach emerytalnych i tak dalej, ponieważ – w jej ocenie – wyniki AI podkopują rynki i prowadzą do już miliardowych strat w dochodach i dochodach dla wszelkiego rodzaju ludzkich autorów. Pytanie

⁴⁴ Wiceprezes ds. praw autorskich w Węgierskim Stowarzyszeniu ds. Własności Intelktualnej. https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.wipo.int%2Fedocs%2Fmdocs%2Fcopyright%2Fen%2Fscrr_46%2Fscrr_46_6.docx&wdOrigin=BROWSELINK str. 5 [dostęp: 20.06.2025].

⁴⁵ Dyrektor zespołu prawnym ds. praw autorskich w Google – https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fwww.wipo.int%2Fedocs%2Fmdocs%2Fcopyright%2Fen%2Fscrr_46%2Fscrr_46_6.docx&wdOrigin=BROWSELINK str. 5 [dostęp: 20.06.2025].

pozostało bez odpowiedzi, ale może powróci, gdy będzie znanych więcej danych dotyczących zmian w sektorze kreatywnym wywołanych przez AI. Oba panele można obejrzeć, korzystając z poniższego linku:

https://webcast.wipo.int/video/SCCR_46_2025-04-10_PM_124831?startTime=1692

Kolejne wydarzenia dotyczące AI na styku praw własności intelektualnej odbyły się w dniach 23–25 kwietnia i częściowo się pokrywały. W dniach 23–24 kwietnia odbył się webinar WIPO pt.: **Sztuczna inteligencja i własność intelektualna: infrastruktura dla posiadaczy praw autorskich i innowacje**⁴⁶, który anonsowałam w poprzednim numerze Kwartalnika, a w dniach 24–25 kwietnia w Łodzi – konferencja w ramach polskiej prezydencji pt.: **Wpływ sztucznej inteligencji (AI) na prawo autorskie oraz sektory medialny i kreatywne**⁴⁷.

Webinar WIPO miał odpowiedzieć na pytania dotyczące możliwości znalezienia sposobu, aby istniejąca infrastruktura praw autorskich mogła wspierać zarówno innowacje w zakresie sztucznej inteligencji, jak i posiadaczy praw oraz mogła pomóc w radzeniu sobie z pojawiającymi się regulacjami, takimi jak mechanizmy rezygnacji i wymogi dotyczące przejrzystości. Dyskutowano nad rozwiązaniami technicznymi uniemożliwiającymi nieautoryzowane pobieranie danych oraz możliwość zaprojektowania infrastruktury, która umożliwi **śledzenie i identyfikowanie** wyników generowanych przez sztuczną inteligencję stosownie do zasad przejrzystości.

W webinarze brał udział prof. Wang Qian⁴⁸, którego słowa wcześniej cytowałam. Jego kolejna wypowiedź też jest warta przytoczenia: „**Myślę, że kwestia, o której rozmawiamy, nie dotyczy dobra lub zła; copyright czy copyleft. Nie chodzi też o podejście proautorskie czy protechnologiczne. Chodzi o godność, szacunek i wartość ludzi.**

Bez geniuszu i twórczych iskier ludzkich autorów, bez względu na to, jak delikatna i inteligentna jest sztuczna inteligencja – to jak ciasto z pustych skorupek bez duszy. Globalny problem wymaga globalnego rozwiązania. A globalne rozwiązanie nie może opuścić autorów z każdego zakątka globu”.

W podobnym tonie wypowiedział się Minister Cyfryzacji Krzysztof Gawkowski na Digital Summit⁴⁹ w Gdańsku w dniach 17–18 czerwca 2025 roku. Stwierdził, że prawo o AI jest dla człowieka, a nie przeciw niemu; człowiek jest podmiotem dyskusji, a nie przedmiotem implementacji. Dalej, powołując się na przykład klonowania, któremu świat powiedział stop po sklonowaniu owieczki Dolly, powiedział, że tak samo trzeba powiedzieć stop systemom AI wysokiego ryzyka. Przy okazji tej wypowiedzi nasunęło mi się skojarzenie generatywnej sztucznej inteligencji z klonowaniem duszy.

Kolejne wydarzenia związane z prawną regulacją sztucznej inteligencji zapowiada WIPO. Nowa inicjatywa pod nazwą WIPO AI II jest zaplanowana na 8 grudnia 2025 roku.

Rolą AI II nie ma być ustalanie norm lub polityki prawnej, tylko ułatwienie wymiany, dialogu i współpracy między zainteresowanymi stronami, aby mogli oni zidentyfikować punkty bólu i potencjalne rozwiązania w przestrzeni infrastruktury. Infrastruktura praw autorskich odnosi się do systemów, narzędzi i procesów, które zasilają nowoczesny ekosystem praw autorskich. Mechanizmy te umożliwiają krążenie treści cyfrowych na całym świecie, a jednocześnie pomagają zapewnić właściwą identyfikację twórców i posiadaczy praw oraz w stosownych przypadkach – rekompensować. Infrastruktura pomaga również posiadaczom praw w ochronie ich dzieł przed nieautoryzowanymi zastosowaniami.

Link do zapowiedzi:

<https://www.wipo.int/meetings/en/2025/ai-infrastructure-interchange.html>

⁴⁶ WIPO Webcast – Eleventh Session of the WIPO Conversation – WIPO IP CONV GE 25 Day 1 Morning

⁴⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=HtjDCzr1gY> [dostęp: 25.07.2025].

⁴⁸ https://www.wipo.int/edocs/mdocs/mdocs/en/wipo_ip_conv_ge_25/wipo_ip_conv_ge_25_inf_2_prov.pdf str. 2.

⁴⁹ https://www.youtube.com/watch?v=jgkvpWk_ec [dostęp: 25.07.2025].

***

Kodeks postępowania w zakresie AI ogólnego przeznaczenia (GPAI)⁵⁰

Kodeks został opublikowany 10 lipca 2025 roku. Komisja Europejska informuje, że dokument nie nakłada zobowiązań. Ma służyć jako wytyczne, aby pomóc dostawcom w wywiązywaniu się z istniejących zobowiązań wynikających z ustawy o sztucznej inteligencji bez tworzenia nowych, rozszerzania istniejących lub nakładania dodatkowych obciążeń. Ponadto ma służyć jako dobrowolne narzędzie, które pomaga dostawcom wykazać zgodność z obowiązującymi przepisami ustawy o sztucznej inteligencji, bez przekraczania jej zakresu lub nakładania dodatkowych obciążeń. W założeniach KE GPAI ma pomagać przemysłowi w przestrzeganiu zobowiązań prawnych wynikających z aktu o sztucznej inteligencji dotyczących bezpieczeństwa, przejrzystości i praw autorskich do modeli sztucznej inteligencji ogólnego przeznaczenia. GPAI został przygotowany przez niezależnych ekspertów. Z listą ekspertów można się zapoznać na poniższej stronie:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/meet-chairs-leading-development-first-general-purpose-ai-code-practice>

Dostawcy modeli sztucznej inteligencji ogólnego przeznaczenia, którzy dobrowolnie podpiszą GPAI, mogą wykazać, że przestrzegają aktu o sztucznej inteligencji, przestrzegając kodeksu. Ma to zapewnić zmniejszenie obciążeń administracyjnych i większą pewność prawa niż w przypadku udowodnienia zgodności za pomocą innych metod. Dostawcy,

którzy podpiszą kodeks, będą zobowiązani do publikowania streszczeń treści wykorzystywanych do trenowania swoich modeli sztucznej inteligencji ogólnego przeznaczenia, a także do wprowadzenia polityki mającej na celu zapewnienie zgodności z unijnym prawem autorskim.

Rozdziały dotyczące przejrzystości i praw autorskich mają zaoferować wszystkim dostawcom modeli AI ogólnego przeznaczenia sposób wykazania zgodności z obowiązkami wynikającymi z art. 53 aktu o sztucznej inteligencji.

O GPAI zrobiło się głośno, gdy Meta⁵¹ oświadczyła, że go nie podpisze. W ocenie Meta: „Kodeks ten wprowadza szereg niepewności prawnych dla twórców modeli, a także środki, które wykraczają daleko poza zakres aktu o sztucznej inteligencji”⁵². Meta może korzystać z danych i treści 7% swoich użytkowników⁵³ i być może ten kontent, którego legalności Meta nie kontroluje, może stwarzać istotny problem w kontekście działania wyjątku TDM tylko do legalnych treści.

Jako pierwszy 28 lipca 2025 roku GPAI podpisał Mistral. Wkrótce dołączyli inni, w tym: Google, Microsoft, Amazon i ChatGPT. Komisja Europejska udostępniła na bieżąco aktualizowaną listę firm, które podpisały GPAI.

Adres do strony z listą:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/contents-code-gpai#ecl-inpage-Signatories-of-the-AI-Pact>

Informacje o prawach autorskich zostały opublikowane w rozdziale dotyczącym przejrzystości i praw autorskich, który umożliwia wszystkim dostawcom modeli AI ogólnego przeznaczenia łatwiejsze wykazanie zgodności z obowiązkami wynikającymi z art. 53 aktu o sztucznej inteligencji.

⁵⁰ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/pl/policies/contents-code-gpai> [dostęp: 25.07.2025].

⁵¹ <https://wyborcza.biz/biznes/7,177150,32113831,meta-nie-podpisze-unijnego-kodeksu-dobrych-praktyk-ai.html> [dostęp: 25.07.2025].

⁵² <https://www.reuters.com/sustainability/boards-policy-regulation/microsoft-likely-sign-eu-ai-code-practice-meta-rebuff-guidelines-2025-07-18/> [dostęp: 25.07.2025].

⁵³ <https://noyb.eu/en/noyb-survey-only-7-users-want-meta-use-their-personal-data-ai> [dostęp: 25.07.2025].

Treść GPAI można pobrać z poniższej strony:

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/explanatory-notice-and-template-public-summary-training-content-general-purpose-ai-models>

30 lipca 2025 roku sektor kultury i sektor kreatyw-ny UE⁵⁴ potępił pakiet wdrożeniowy unijnego aktu o sztucznej inteligencji.

Duża koalicja europejskich posiadaczy praw au-torskich – w tym autorów, wykonawców, wydawców i innych – ostro krytykuje niedawny pakiet wdroże-niowy AI Act Komisji Europejskiej, który obejmuje Kodeks Postępowania GPAI, wytyczne GPAI oraz szablon szczegółowego podsumowania treści szkoleniowych.

We wspólnym oświadczeniu IFRRO i jego siostrza-ne organizacje ostrzegają, że nowy pakiet wdrażania ustawy AI nie chroni praw własności intelektualnej, pozostawiając sektor kultury i sektor kreatywny (CCI) narażony na nielicencjonowane wykorzystanie ich prac przez generacyjne firmy AI. Chociaż CCI stanowią prawie 7% PKB UE i zapewniają 17 milionów miejsc pracy, obawy CCI po raz kolejny zostały po-minięte na korzyść interesów głównych dostawców sztucznej inteligencji.

Koalicja wezwała Komisję Europejską i ustawo-dawców UE do ponownego rozważenia środków i właściwego egzekwowania art. 53 ustawy o sztucznej inteligencji, zamiast rozcieńczania jej przepisów. Ponadto wzywamy Parlament Europejski i państwa członkowskie do odrzucenia błędnej procedury wdrażania, która zagraża przyszłości CCI poprzez nieskuteczne zwalczanie uporczywego łamania pra-wodawstwa UE.

Minister Kultury Francji Rachida Dati poparła apel organizacji – co zostało zaznaczone w oświadczeniu prasowym opublikowanym m.in. na LinkedIn⁵⁵.

Z kolei po drugiej stronie Atlantyku prace nad regu-lacją AI nabrały rozpędu. W dniu 24 lipca 2025 roku Donald Trump podpisał ustawę (order) w sprawie AI. Ze wstępnego omówienia projektu wynika, że przyję-te przepisy mają sprzyjać innowacjom i uchylać bariery w rozwoju AI. Jako kolejny główny cel akt wskazuje na promocję przyjętych modeli przez amerykańskie firmy. Co to oznacza dla Europy? Zamieszczenie z GPAI oraz wzmocnienie gigantów technologicznych po-przez poparcie aparatu najpotężniejszego państwa na świecie nie brzmi optymistycznie.

W kolejnych numerach Kwartalnika będziemy kontynuować temat.

⁵⁴ <https://ifro.org/page/article-detail/the-eus-cultural-and-creative-sectors-condemn-the-eu-ai-act-implementation-pac-kage/> [dostęp: 25.07.2025].

⁵⁵ <https://www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7358145494914584576/> [dostęp: 25.07.2025].

PASTISZ I WYDANIE KRYTYCZNE NA WOKANDZIE TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Wydanie krytyczne może być chronione jak utwór – opinia Rzecznika Generalnego TSUE w sprawie C-649/23

Z uwagi na ochronę wydań krytycznych w Polsce w postaci praw pokrewnych, rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego w pytaniu prejudycjalnym skierowanym do TSUE przez Sąd w Rumuni może wydawać się mniej istotne z perspektywy praw wydawców, ale w tym przypadku przedmiotem postępowania nie jest problem ochrony wydania krytycznego jako takiego, tylko praw autora opracowania krytycznego (a właściwie jego spadkobierców).

Odpowiedzi na pytania postawione w sprawie C-649/23 wydają się ciekawe zarówno z punktu widzenia dualistycznej koncepcji ochrony wydań krytycznych, jak i definicji pojęć często kluczowych dla właściwego obrotu prawami autorskimi takimi jak utwór i opracowanie utworu. Z tego względu warto przeanalizować tę sprawę w kontekście wydanej właśnie opinii Rzecznika Generalnego TSUE. Przy okazji tej sprawy warto podkreślić, że wprowadzenie przepisów o prawach pokrewnych do niektórych wydań w Polsce (art. 99¹–99³)⁵⁶ pr. aut.⁵⁷ znacznie uprościło i ułatwiło obrót takimi wydaniem.

Kontekst sprawy przedstawia się następująco. Oryginalnym utworem, którego opracowanie i wydanie krytyczne wywołało przedmiotowy spór, jest *Historia świetności i upadku Imperium Osmańskiego*, autorstwa księcia Dimitriego Cantemira, napisana w latach 1614–1616 w języku łańskim. W 2001 roku profesor Dan Służanschi opracował utwór w postaci wydania krytycznego pt. *Historia powstania i upadku dworu osmańskiego lub aliosmańskiego od początków rodu do czasów współczesnych, w trzech księgach*. Wydanie krytyczne zostało po raz pierwszy opublikowane w 2001 roku przez wydawnictwo Amarcord w Timișoarze (Rumunia), a następnie w 2008 roku ukazało się drugie wydanie, zmienione i poprawione przez profesora Dana Służanschiego, opublikowane przez wydawnictwo Paideia (Rumunia), ze wznowieniami w 2010 i 2012 roku. Rękopis tekstu oryginalnego utworu księcia Dimitriego Cantemira został odnaleziony w 1984 roku na Uniwersytecie Harvarda (Stany Zjednoczone Ameryki). W wydaniu pierwszym profesor Dan Służanschi wykorzystał faksymile opublikowane w Rumunii w 1999 roku. W wydaniu

⁵⁶ Oddział 3¹

„Prawa do pierwszych wydań oraz wydań naukowych i krytycznych

Art. 99¹. Wydawcy, który jako pierwszy w sposób zgodny z prawem opublikował lub w inny sposób rozpowszechnił utwór, którego czas ochrony już wygaś, a jego egzemplarze nie były jeszcze publicznie udostępniane, przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania tym utworem i korzystania z niego na wszystkich polach eksploatacji przez okres dwudziestu pięciu lat od daty pierwszej publikacji lub rozpowszechnienia.

Art. 99². Temu, kto po upływie czasu ochrony prawa autorskiego do utworu przygotował jego wydanie krytyczne lub naukowe, niebędące utworem, przysługuje wyłączne prawo do rozporządzania takim wydaniem i korzystania z niego w zakresie, o którym mowa w art. 50 pkt 1 i 2, przez okres trzydziestu lat od daty publikacji.

Art. 99³. Przepisy art. 99¹ i art. 99² stosuje się odpowiednio do utworów i tekstów, które ze względu na czas ich powstania lub charakter nigdy nie były objęte ochroną prawa autorskiego”.

⁵⁷ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach (tj. Dz. U. 2025 poz.24) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940240083/U/D19940083Lj.pdf>

drugim wykorzystał kopie fotograficzne udostępnione przez Uniwersytet Harvarda. Poza wydaniem krytycznym Służanskiego, w języku łacińskim, utwór Dimitriego Cantemira został również opublikowany w języku rumuńskim – w tłumaczeniu profesora Służanskiego. W tym celu profesor odniósł się do tekstu łacińskiego ustalonego w wydaniu krytycznym, w zmienionej i poprawionej formie. W 2013 roku, po śmierci profesora Dana Służanskiego, jego spadkobiercy przenieśli na IITL prawo do wykorzystania transkrypcji i tłumaczeń w odniesieniu do różnych tekstów Dimitriego Cantemira – w tym wydania krytycznego Służanskiego – w celu realizacji pełnego wydania dzieł zebranych Dimitriego Cantemira. Z kolei IITL udostępnił prace profesora Służanskiego FNSA.

W 2015 roku FNSA wydała utwór *Dimitrie Cantemir – Istoria mării și decăderii Curtii Othomane* (*Dimitrie Cantemir – Historia powstania i upadku dworu osmańskiego*) w dwujęzycznej wersji łacińsko-rumuńskiej w dwóch tomach, która zawierała tekst w języku łacińskim wraz z uwagami krytycznymi opracowanymi przez pracowników naukowych FNSA bez oznaczenia prof. Dana Służanskiego jako autora opracowania krytycznego i tłumaczenia (powołano go jedynie w przypisach).

Spadkobiercy Służanskiego 8 grudnia 2015 roku wnieśli do Tribunalul București (sądu okręgowego w Bukareszcie, Rumunia) powództwo o naruszenie praw autorskich, w którym zażądali odszkodowania za szkody majątkowe i zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe poniesione w wyniku publikacji pełnego wydania krytycznego FNSA.

Tribunalul București (sąd okręgowy w Bukareszcie) 21 grudnia 2017 roku ustalił, że stosownie do treści art. 16 rumuńskiej ustawy o prawie autorskim nr 8/1996 wydanie krytyczne stanowi utwór zależny i korzysta z ochrony przewidzianej w tym akcie prawnym oraz że wydanie krytyczne Służanskiego z 2001 roku zostało w całości powielone w wydaniu FNSA. Wykorzystała ona również nieopublikowane wówczas uzupełnienia lub poprawki, które profesor Służanschi wprowadził do własnego wydania i które

zamierzał wykorzystać w przyszłości. W związku z czym Sąd ten uznał, że IITL i FNSA naruszyły prawa osobiste profesora Dana Służanskiego poprzez pominięcie uznania go za autora wydania krytycznego, a także naruszyły autorskie prawa majątkowe przysługujące spadkobiercom.

W apelacji wniesionej przez IITL i FNSA Curtea de Apel București (Sąd Apelacyjny w Bukareszcie) 7 kwietnia 2021 roku częściowo zmienił wyrok i obniżył kwotę zadośćuczynienia za szkody niemajątkowe należne solidarnie od IITL i FNSA. Za to utrzymał w mocy odszkodowanie za szkody majątkowe w kwocie ustalonej w wyroku sądu pierwszej instancji. Sąd apelacyjny uznał, że wydanie krytyczne Dana Służanskiego wymagało różnych ingerencji w utwór oryginalny, wkładu intelektualnego oraz twórczego wysiłku, zatem w jego ocenie stanowi „utwór zależny” w rozumieniu Legea nr 8/1996 (ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych) i korzysta z ochrony przewidzianej w tej ustawie.

IITL i FNSA złożyły skargę kasacyjną do Înalta Curte de Casație și Justiție (najwyższego sądu kasacyjnego). Najwyższy Sąd Kasacyjny jest sądem odsyłającym i sformułował pytanie prejudycjalne w niniejszej sprawie. Skarga kasacyjna została oparta na zakwestionowaniu co do zasady uznania wydania krytycznego za „utwór zależny” przez pozwanych – cyt.: „w przypadku utworu o charakterze naukowym i napisanego w języku, który wyszedł z użycia i rządzi się konkretnymi zasadami dotyczącymi składni i kolejności słów we frazach, swobodne wybory twórcze autora są wykluczone, ponieważ jego jedynym celem jest wykorzystanie swoich umiejętności zawodowych do zidentyfikowania wersji tekstu najbardziej zbliżonych do intencji autora utworu oryginalnego. Podobnie niezwykle ograniczony, o ile nie żaden, jest zakres swobody autora wydania krytycznego”.

Sąd odsyłający powziął wątpliwość nad uznaniem za „utwór” chroniony prawem autorskim na podstawie art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29⁵⁸, a dokładniej nad dwiema przesłankami kumulatywnymi, które muszą zostać spełnione w tym celu, a mianowicie:

⁵⁸ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym.

(i) istnieniem oryginalnego przedmiotu, w tym znaczeniu, że konieczne i zarazem wystarczające jest to, aby stanowił on odzwierciedlenie osobowości jego autora, przejawiające się w jego swobodnych i twórczych wyborach, oraz (ii) istnieniem przedmiotu możliwego do zidentyfikowania z wystarczającym stopniem precyzji i obiektywności. A co za tym idzie – szczególnie wątpliwości sądu budziło, czy autor wydania krytycznego rzeczywiście dokonał „swobodnego i twórczego wyboru”, skoro jego celem jest oddanie oryginalnego utworu w formie kompletnej, zrozumiałej i jak najbardziej zbliżonej do intencji autora owego oryginalnego utworu. Sąd odsyłający wskazał, że: „w tym celu autor wydania krytycznego zapoznaje się z oryginalnym rękopisem, może wprowadzać do niego poprawki lub uzupełnienia – aby zapewnić zachowanie sensu, a także komentarze i objaśnienia dotyczące wyboru właściwych terminów. O ile nie można zrównać tej pracy z kopiowaniem lub transkrypcją faksymile rzeczzonego rękopisu, o tyle sąd odsyłający zastanawia się jednak, czy takie wybory i otaczający je aparat krytyczny odzwierciedlają kreatywność i „osobisty charakter” autora wydania krytycznego, czy też jedynie jego umiejętności zawodowe i niewątpliwy wysiłek intelektualny, które jednak zdaniem Trybunału nie wystarczą, aby móc stanowić oryginalny utwór chroniony prawem autorskim”.

W związku z tymi rozważaniami Sąd odsyłający sformułował następujące pytanie prejudycjalne:

Czy przepisy art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29/WE należy interpretować w ten sposób, że wydanie krytyczne utworu, którego celem jest ustalenie tekstu utworu pierwotnego poprzez zapoznanie się z rękopisem i które jest opatrzone komentarzami i niezbędnym aparatem krytycznym, może zostać uznane za utwór chroniony prawem autorskim?

Na rozprawie 26 czerwca 2025 roku rzecznik generalny Dean Spielmann po analizie przedstawionego wyżej materiału przedstawił opinię, w której

zapropozował następującą odpowiedź na dotyczące sprawy pytanie prejudycjalne:

Artykuł 2 lit. a) Dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w ten sposób, że:

krytyczne wydanie utworu, który stał się własnością publiczną, mające na celu odtworzenie tekstu tego utworu i opatrzenie go komentarzem oraz niezbędnym aparatem krytycznym, może zostać uznane za utwór, którego zwielokrotnienie wymaga zgody autora, pod warunkiem że stanowi ono twórczość intelektualną autora odzwierciedlającą jego osobowość – przejawiającą się w jego swobodnych i twórczych wyborach – i posiada możliwy do zidentyfikowania z wystarczającym stopniem precyzji i obiektywizmu przedmiot. Do sądu krajowego należy każdorazowo ustalenie, czy ma to miejsce w danej sprawie.

Co za tym idzie, wydanie krytyczne oryginalnego utworu może być chronione prawem autorskim na podstawie art. 2 lit. a) dyrektywy 2001/29, o ile można je uznać za „utwór” w rozumieniu tej dyrektywy.

O ile TSUE podzieli propozycje odpowiedzi zaproponowane przez rzecznika generalnego w cytowanej tezie opinii, merytoryczne rozstrzygnięcie tego konkretnego przypadku nastąpi w sądzie odsyłającym w Rumunii.

Warto przy okazji zwrócić uwagę, że wydanie krytyczne spełniające cechy utworu jest na rynku chronione jako przedmiot zarówno praw autorskich wydawcy (w granicach nabycia tych praw od autora), jak i praw pokrewnych wydawcy chronionych na podstawie cytowanych w pierwszej części artykułu przepisach (art. 99¹–99³)⁵⁹ pr. aut.⁶⁰ W takich przypadkach samo prawo pokrewne wydawcy nie powoduje automatycznie nabycia praw autorskich

⁵⁹ Ibidem przypis nr 56.

⁶⁰ Ustawa z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach (tj. Dz. U. 2025 poz. 24) <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19940240083/U/D19940083Lj.pdf>

autora. Z tego względu konieczne jest zawarcie umowy z autorem, uwzględniające nabycie jego majątkowych praw autorskich w zakresie i na polach eksploatacji biorących pod uwagę potrzeby jego rozpowszechniania oraz poszanowanie jego praw autorskich osobistych. Polecam cykl wydawniczy w ostatnich numerach Kwartalnika, gdzie szeroko omówiłam zasady umów wydawniczych po nowelizacji pr. aut. w związku z wdrożeniem dyrektywy

DSM, które mogą być pomocne w prawidłowym formułowaniu umów wydawniczych.

Link do dokumentów postępowania w TSUE:
<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=7DOF794880287EDD-879C8B7909368279?text=&docid=301747&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1462688>

***

Pastisz – propozycja definicji w opinii Rzecznika Generalnego TSUE w sprawie C-590/23 (Pelham II)

O sprawie Pelham II pisaliśmy już w Kwartalniku 4/2024⁶¹, informując o rozprawie wstępnej i przedstawiając jej zasadnicze motywy. Teraz po kolejnym kroku w sprawie, tj. opinii Rzecznika Generalnego TSUE, powracamy do tego niezwykle interesującego tematu.

W telegraficznym skrócie – **Pelham (C-590/23)** dotyczy utworu muzycznego i jest powiązana zarówno stanem faktycznym, jak i tymi samymi stronami postępowania ze sprawą **C-476/17**. Wyrok TSUE⁶² z 29 lipca 2019 roku wyjaśnił zakres **cytatu** w dyrektywie INFOSOC⁶³. Stan faktyczny sprawy dotyczył

korzystania przez Pelham nagrania zespołu Kraftwerk i użycia go w postaci powtarzających się fragmentów (sampli) w innym utworze. W powołanym wyżej wyroku TSUE wyłączył możliwość powoływania się przez Pelham na cytaty z uwagi na brak więzi użytego fragmentu z cytowanym utworem.

W sprawie C-590/23 w identycznym stanie faktycznym TSUE zajmuje się nowymi pytaniami dotyczącymi możliwości powołania się, na gruncie dyrektywy INFOSOC, na inny rodzaj dozwolonego użytku, jakim jest **pastisz**⁶⁴. TSUE udzielił odpowiedzi na następujące pytania prejudycjalne:

⁶¹ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_4_24.pdf.pdf, str. 25.

⁶² <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=216552&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=4962228> [dostęp: 8.07.2025].

⁶³ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10).

⁶⁴ <https://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=280562&pageIndex=0&doclang=PL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1185757> [dostęp: 8.07.2025].

1. Czy regulacja ograniczająca używanie do celów pastiszu w rozumieniu art. 5 ust. 3 lit. k) dyrektywy 2001/29/WE stanowi definicję ogólną, w każdym razie dla artystycznego przetwarzania istniejącego wcześniej utworu lub innego przedmiotu odniesienia, w tym samplingu? Czy kryteria ograniczające, takie jak wymóg humoru, naśladowania stylu lub hołdu, mają zastosowanie do pojęcia pastiszu?

2. Czy wykorzystanie „do celów” pastiszu w rozumieniu art. 5 ust. 3 lit. k) dyrektywy 2001/29/WE wymaga ustalenia zamiaru użytkownika wykorzystania przedmiotu objętego ochroną przez prawo autorskie w celu pastiszu, czy też wystarczy, że charakter pastiszu jest rozpoznawalny dla osoby, która zna przedmiot objęty ochroną przez prawo autorskie, o którym mowa, i która posiada zrozumienie intelektualne niezbędne do postrzegania pastiszu?

Na rozprawie w TSUE 17 czerwca 2025 roku Rzecznik Generalny Nicholas Emiliou przedstawił

opinię i zaproponował TSUE udzielenie następujących odpowiedzi na pytania prejudycjalne:

1. Artykuł 5 ust. 3 lit. k) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym należy interpretować w ten sposób, że pojęcie „pastiszu” w rozumieniu tego przepisu obejmuje dzieło artystyczne, które po pierwsze, nawiązuje do istniejącego utworu w ten sposób, iż przejmuje jego odróżniający „język estetyczny”, jednocześnie, po drugie, wykazując w porównaniu z naśladowanym źródłem uchwytne różnice, a po trzecie, jest ono pomyślane tak, aby zostać rozpoznane jako naśladownictwo. Cel, jakiemu służy taki przejaw jawnego naśladownictwa stylu, jest pozbawiony znaczenia. Wykorzystanie chronionych elementów pochodzących z utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną, w tym „sampli” fonogramów, należy do zakresu stosowania odpowiedniego wyjątku, gdy skutkuje powstaniem dzieła artystycznego wykazującego owe kluczowe cechy.

2. Artykuł 5 ust. 3 lit. k) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że wykorzystanie utworu lub innego przedmiotu objętego ochroną należy uznać za korzystanie „do celów pastiszu” w rozumieniu tego przepisu, jeżeli „pastiszowy” charakter tego wykorzystania jest rozpoznawalny przez osobę, która znów ponownie wykorzystany materiał objęty ochroną i która posiada zrozumienie intelektualne niezbędne do wychycenia „pastiszu”.

Link do opinii: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=301220&pageIndex=0&doclang=pl&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=10160439>

Wydaje się, że opinia rzecznika bardziej koncentruje się na sformułowaniu definicji pastiszu niż

precyzyjnej odpowiedzi na zadane pytania prejudycjalne. Jestem bardzo ciekawa finalnego wyroku TSUE w tej sprawie, ponieważ pastisz – polegający na specyficznych relacjach między utworem zasadniczym a nowym utworem – nie jest częstym zjawiskiem w zakresie przypadków wtórnego używania utworów.

W Kwartalniku 2/2022⁶⁵, str. 9 w artykule pt. *Pomiędzy przeróbką i opracowaniem utworu a inspiracją, karykaturą, parodią i pastiszem. Rozważania na tle art. 17 dyrektywy DSM* pisałam o podnoszonych przez doktrynę problemach z definiowaniem pastiszu i odróżnianiem go od parodii. Wydaje mi się również, że odpowiadający idealnie definicji pastiszu utwór jest raczej utworem powstałym w wyniku inspiracji, a nie dozwolonego użytku. Przyznam, że w ciągu mojej długoletniej praktyki kancelarii radcy prawnego tylko raz w ciągu 30 lat spotkałam się z problem pastiszu, który wzbudził kontrowersje autora oryginalnego utworu i spowodował wniesienie roszczeń o naruszenie praw autorskich.

Sprawa dotyczyła kreatywnej przeróbki tekstu piosenki o Warszawie zaczynającej się od słów: „Na prawo

most, na lewo most” wykonanej na żywo w trakcie audycji radiowej, która miała w zabawny sposób zwrócić uwagę na zmiany i bieżące problemy Warszawy. Podniesione wówczas argumenty, iż pastisz utworu pierwotnego jest dziełem samodzielny, na którego eksploatację nie jest wymagana zgoda twórcy dzieła pierwotnego, a prawa właściwe dla wspomnianego gatunku twórczości przewidują istnienie nierozzerwalnego związku pomiędzy dziełem istniejącym wcześniej z uwagi na celowe „przejęcie elementów silnie nacechowanych piętnem osobistym twórcy inspirującego”⁶⁶, przekonały drugą stronę i roszczenie o naruszenie praw autorskich nie zostało wniesione do sądu.

Do obu spraw wrócimy w Kwartalniku po końcowym orzeczeniu TSUE.

---

⁶⁵ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_22.pdf

⁶⁶ J. Barta, M. Czajkowska-Dąbrowska, Z. Ćwiakalski, R. Markiewicz, E. Traple, *Komentarz Ustawa o prawie autorskim i prawach pokrewnych*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2002.

POLSKA UKARANA ZA BRAK TERMINOWEJ IMPLEMENTACJI DYREKTYWY 2019/789 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiającej przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mających zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniającej dyrektywę Rady 93/83/EWG⁶⁷

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

W dniu 10 lipca 2025 roku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wydał wyrok w sprawie C-212/23 nakazujący Rzeczpospolitej Polskiej zapłacenie zryczałtowanej kary w wysokości 8 300 000 euro za brak terminowej implementacji dyrektywy 2019/789 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiającej przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mających zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniającej dyrektywę Rady 93/83/EWG (dalej dyrektywa 2019/789).

Podstawowym celem dyrektywy 2019/789 jest wdrożenie przepisów umożliwiających transmisje lub reemisję programów telewizyjnych i radiowych online. Przed wprowadzeniem dyrektywy takie reemisje online napotykały przeszkody w postaci ograniczeń licencyjnych dla nadań transgranicznych nadawanych programów, które naruszały terytoria licencyjne. Analogiczny problem występował

w przeszłości w przypadkach nadań satelitarnych, gdy możliwy był odbiór programów na terytoriach, na których brak było legalnych licencji na dodawanie niektórych audycji – głównie chodziło o prawa muzyczne i filmowe.

Komisja Europejska 31 marca 2023 roku wniosła skargę do TSUE, uznając, że Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na mocy art. 12 ust. 1 dyrektywy 2019/789 poprzez nieprzyjęcie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do wykonania dyrektywy 2019/789 oraz poprzez niepoinformowanie Komisji o takich przepisach. W złożonej skardze Komisja Europejska nakazała Rzeczypospolitej Polskiej zapłatę na rzecz Komisji kwoty ryczałtu odpowiadającej wyższej z dwóch następujących kwot:

➤ kwoty dziennej wynoszącej 13 700 euro pomnożonej przez liczbę dni, które upłynęły od dnia przypadającego po dniu upływu terminu na dokonanie transpozycji wyznaczonego w przedmiotowej dyrektywie do dnia wyeliminowania uchybienia, lub – w razie braku wyeliminowania uchybienia – do dnia wydania wyroku w niniejszej sprawie;

⁶⁷ Dz.U. L 130 z 17.05.2019

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/ALL/?uri=CELEX%3A32019L0789> [dostęp: 12 lipca 2025].

➤ minimalnej kwoty ryczałtowej w wysokości 3 836 000 euro.

Jeśli naruszenie byłoby aktualne do dnia ogłoszenia wyroku, KE zażądała zapłaty na rzecz Komisji okresowej kary pieniężnej w wysokości 82 200 euro za każdy dzień opóźnienia liczony od dnia ogłoszenia wyroku w niniejszej sprawie do dnia, w którym Rzeczpospolita Polska wywiąże się z zobowiązań wynikających z dyrektywy 2019/789. Ponadto KE wniosła o obciążenie Rzeczypospolitej Polskiej kosztami postępowania.

Rozpatrując zasadność skargi oraz dokonując oceny wagi uchybienia, TSUE wziął pod uwagę treść dyrektywy 2019/789 oraz skutki niewykonania tej dyrektywy dla interesów prywatnych i interesu publicznego. Jest nim wspieranie transgranicznego świadczenia dodatkowych usług online dotyczących niektórych rodzajów programów i ułatwianie reemisji programów telewizyjnych i radiowych pochodzących z innych państw członkowskich. TSUE w tezie nr 93 wyroku stwierdził, że dyrektywa 2019/789 ma na celu przyczynienie się do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego i przewiduje, dla osiągnięcia tego celu, szersze rozpowszechnianie

w państwach członkowskich programów telewizyjnych i radiowych pochodzących z innych państw członkowskich dzięki ułatwieniu udzielania licencji na korzystanie z praw autorskich i praw pokrewnych w odniesieniu do utworów i przedmiotów praw pokrewnych zawartych w nadaniach niektórych rodzajów programów telewizyjnych i radiowych. W ocenie TSUE dyrektywa 2019/789 przyczynia się do rozwoju kultury w kontekście transgranicznym i z tego względu stanowi ważny środek promowania różnorodności kulturowej i językowej oraz spójności społecznej. Umożliwia ona również coraz większy dostęp do informacji. Z tego względu TSUE uznał, że Rzeczpospolita Polska uchybiła obowiązkowi przyjęcia przepisów umożliwiających zapewnienie pełnej transpozycji dyrektywy 2019/789 oraz obowiązkowi poinformowania Komisji o tych przepisach, co ma istotne znaczenie w świetle wchodzących w grę interesów prywatnych i interesu publicznego. TSUE ustalił, że uchybienie trwało od 8 czerwca 2021 roku do 19 września 2024 roku, ponieważ ustawa krajowa, którą Komisja uznała pełną transpozycją dyrektywy 2019/789, weszła w życie 20 września 2024 roku. Uchybienie trwało więc **1200 dni**.

Trybunał (siódma izba) orzeka, co następuje:

- 1) Poprzez nieprzyjęcie w dniu upływu terminu wyznaczonego w uzasadnionej opinii Komisji Europejskiej z dnia 19 maja 2022 r. wszystkich przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/789 z dnia 17 kwietnia 2019 r. ustanawiającej przepisy dotyczące wykonywania praw autorskich i praw pokrewnych mających zastosowanie do niektórych transmisji online prowadzonych przez organizacje radiowe i telewizyjne oraz do reemisji programów telewizyjnych i radiowych oraz zmieniającej dyrektywę Rady 93/83/EWG, a tym samym poprzez niepoinformowanie Komisji o takich przepisach, Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom ciążącym na niej na mocy art. 12 tej dyrektywy.
- 2) Od Rzeczypospolitej Polskiej zasądza się zapłatę na rzecz Komisji Europejskiej ryczałtu w wysokości 8 300 000 euro.
- 3) Rzeczpospolita Polska pokrywa, poza własnymi kosztami, koszty poniesione przez Komisję Europejską.

Porównując z kwotą z treści żądania Komisji Europejskiej w skardze, czyli **20 276 000 euro** (1200 x 13 700 euro = 16 440 000 + 3 836 000 euro), zasądzona kwota **8 300 000 euro** stanowi mniej niż połowę pierwotnego żądania. TSUE, ustalając ryczałt kary, uwzględnił fakt, że część przepisów składających się na dyrektywę 2019/789 była częścią porządku prawnego Rzeczypospolitej (teza nr 95 wyroku)⁶⁸ przed upływem terminu na jej całkowitą implementację. Ponadto Komisja Europejska nie wykazała, iż skutki stwierdzonego w niniejszej sprawie uchybienia dla interesów prywatnych i interesu publicznego były tak negatywne jak w przypadku

braku pełnej transpozycji dyrektywy 2019/789 (teza wyroku nr 96)⁶⁹.

Na marginesie niniejszej sprawy warto podkreślić, że nie jest to kara za brak terminowego wdrożenia dyrektywy DSM (**dyrektywa 2019/790**). Zwracam na to uwagę, ponieważ taka informacja została opublikowana w wielu mediach. Sprawa z wniosku Komisji Europejskiej dotycząca wdrożenia tej dyrektywy (o sprawie pisaliśmy w Kwartalniku 4/2023)⁷⁰ ma sygnaturę **C-201/23** i jeszcze nie została rozpoznana. Z wokandy TSUE wynika, że rozprawę wyznaczono na 4 września 2025 roku o godz. 9:30⁷¹.

---

⁶⁸ „95 Rzeczpospolita Polska podnosi jednak, czego poważnie nie zakwestionowała Komisja, że część wymogów dyrektywy 2019/789, w szczególności tych przewidzianych w jej art. 2 pkt 2, a także w jej art. 4, 5, 7 i 9, została już częściowo wdrożona w Polsce przez istniejące przepisy obowiązujące przed dniem 7 czerwca 2021 r.”.

⁶⁹ „96 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że Komisja nie wykazała, iż skutki stwierdzonego w niniejszej sprawie uchybienia dla interesów prywatnych i interesu publicznego były tak negatywne jak w przypadku braku pełnej transpozycji dyrektywy 2019/789. W zakresie, w jakim Komisja podnosi, że nie należy uwzględniać tych przepisów krajowych w ramach oceny współczynnika wagi uchybienia, ponieważ nie została ona o nich poinformowana, wystarczy stwierdzić, że argumentacja ta jest pozbawiona znaczenia, gdyż brak poinformowania nie wpływa na fakt, że istnienie takich przepisów oddziałuje na te interesy [zob. podobnie wyrok z dnia 25 kwietnia 2024 r., Komisja/Polska (**Dyrektywa o ochronie sygnalistów**), C147/23, EU:C:2024:346, pkt 92]”.

⁷⁰ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_4_23.pdf, str. 26.

⁷¹ https://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo1_6581/pl/

W SKRÓCIE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

Ministerstwo Cyfryzacji informuje o przekazaniu 440 mln zł na nowe projekty digitalizacji dzieł polskiej kultury

Dofinansowanie z Funduszy Europejskich na Rozwój Cyfrowy pozwoli na realizację kolejnych projektów digitalizacji zasobów kultury. Podpisano 9 umów i 1 porozumienie o łącznej wartości ponad 440 mln zł, co – w ocenie Ministerstwa Cyfryzacji – stanowi zasadniczy krok w rozszerzaniu dostępu do dziedzictwa narodowego za pośrednictwem internetu. Zwielokrotnione i utwalone w formacie cyfrowym dobra kultury będą dostępne bezpłatnie dla wszystkich użytkowników internetu. Jak informuje resort cyfryzacji, digitalizacja to skuteczny sposób ochrony dziedzictwa narodowego przed zniszczeniem i zapomnieniem. Dzięki niej zasoby trafiają do sieci i mogą służyć celom edukacyjnym, naukowym czy rozrywkowym. Do tej pory zrealizowano 20 projektów o wartości ponad 500 mln zł, z czego 420 mln zł pochodziło z funduszy unijnych. Biblioteki, muzea i instytucje kultury nie tylko tworzyły cyfrowe wersje książek, obrazów czy zabytków, lecz także udostępniały je na stronach internetowych dostosowanych do potrzeb osób ze szczególnymi wymaganiami.

Wspomniane umowy dotyczą następujących podmiotów:

1. DigIT – Digitalizacja i rekonstrukcja filmowego archiwum Telewizji Polskiej (beneficjent: Telewizja Polska SA w likwidacji).
2. Cyfrowe udostępnienie zasobów Muzeum Sztuki w Łodzi – kontynuacja (beneficjent: Muzeum Sztuki w Łodzi).
3. Apollo. Digitalizacja i udostępnianie zbiorów Muzeum Narodowego w Warszawie (beneficjent: Muzeum Narodowe w Warszawie).
4. Patrimonium – dziedzictwo uczonych (beneficjent: Biblioteka Narodowa w Warszawie).
5. Polska kultura muzyczna w perspektywie europejskiej: źródła i konteksty (beneficjent: Narodowy Instytut Fryderyka Chopina).
6. Zanurzenie w kulturze. Cyfrowy dostęp do zasobów audiowizualnych i multimedialnych FINA i CSW ZU (beneficjent: FilMOTEKA Narodowa – Instytut Audiowizualny).
7. www.muzeach 2.0 (beneficjent: Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie).
8. Digitalizacja i udostępnianie cyfrowych zasobów Polskiego Wydawnictwa Muzycznego oraz Związku Kompozytorów Polskich (beneficjent: Polskie Wydawnictwo Muzyczne).
9. Cyfrowa rekonstrukcja i digitalizacja materiałów filmowych, cyfrowa edukacja filmowa z wykorzystaniem algorytmów AI oraz modernizacja i rozwój systemów cyfrowych do e-udostępniania zasobów filmowych WFDiF (beneficjent: Wytwórnia Filmów Dokumentalnych i Fabularnych).
10. Rozwój centrum kompetencji w zakresie cyfrowego udostępniania i zabezpieczania zbiorów Archiwów Państwowych w Narodowym Archiwum Cyfrowym – etap I: archiwa centralne i warszawskie (beneficjent: Narodowe Archiwum Cyfrowe).

Projekt Biblioteki Narodowej „Patrimonium – dziedzictwo uczonych” jest kontynuacją dwóch wieloletnich projektów skanowania zbiorów Biblioteki Narodowej i Biblioteki Jagiellońskiej. Po zakończeniu projektu w bibliotece cyfrowej Polona.pl zostanie udostępnionych 145 500 nowych obiektów, które ze względów konserwatorskich lub prawnoautorskich nie mogły być wcześniej udostępnione cyfrowo.

Obecnie trwa ocena merytoryczna wniosków złożonych w drugim naborze na digitalizację zasobów kultury.

Szczegółowy opis projektów dostępny jest na poniższej stronie internetowej:

<https://www.gov.pl/web/cppc/kultura-jeszcze-blizej-niz-myslisz>

***

Komisja Europejska analizuje skutki zalecenia w sprawie zwalczania piractwa internetowego związanego z transmisją sportową i innymi wydarzeniami na żywo

Dnia 30 kwietnia 2025 roku Komisja ogłosiła inicjatywę dotyczącą dokonania oceny skutków zalecenia KE z 4 maja 2023 roku w sprawie zwalczania piractwa internetowego związanego z transmisją sportową i innymi wydarzeniami kulturalnymi na żywo. Zalecenie zachęca państwa członkowskie i wszystkich zainteresowanych do podjęcia skutecznych, odpowiednich i proporcjonalnych środków w celu zwalczania niedozwolonych retransmisji takich wydarzeń. Inicjatywa ma na celu zebranie opinii i uwag zainteresowanych stron na temat skutków zalecenia, w szczególności na temat ewentualnej potrzeby wprowadzenia dalszych środków.

Konsultacje dotyczące oceny zalecenia KE kieruje do wszystkich zainteresowanych, czyli na przykład posiadaczy praw do transmisji wydarzeń na żywo: nadawców, organizatorów wydarzeń sportowych, organizatorów wydarzeń kulturalnych na żywo,

operatorów obiektów; operatorów platform internetowych i innych pośredników internetowych: dostawców usług internetowych, usług hostingu internetowego, usług w chmurze, sieci dostarczania treści, usług odwrotnego proxy, dostawców usług płatniczych i reklamowych, organów publicznych, organizacji konsumentów, organizacji użytkowników i organizacji pozarządowych.

Do 17 listopada 2025 roku Komisja oceni skutki zalecenia, uwzględniając uwagi zebrane podczas konsultacji, a zwłaszcza ustalenia Obserwatorium EUIPO.

Więcej informacji o inicjatywie na stronie:

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14599-Combating-online-piracy-of-sports-and-other-live-events-assessment-of-the-May-2023-Commission-Recommendation_pl

***

Altruizm danych – rozporządzenia wykonawcze do DGA (Data Governance Act – akt o zarządzaniu danymi)

W Kwartalniku nr 1/2024⁷² informowaliśmy o zapowiedzi konsultacji projektów dwóch rozporządzeń delegowanych do DGA (aktu o zarządzaniu danymi) związanych z altruizmem danych. Pierwsze dotyczyło „Europejskiego formularza zgody na altruizm danych”, a drugie miało obejmować „Zbiór zasad dla organizacji altruizmu danych”. Rozporządzenie wykonawcze do DGA ustanawia europejski formularz

zgody na altruizm danych dla uznanych przez UE organizacji altruizmu danych w celu gromadzenia danych w państwach członkowskich w jednolitym formacie. Formularz zgody ma zapewnić, że właściciele danych będą mogli łatwo przekazać i wycofać swoją zgodę. Forma będzie modułowa, tak aby mogła być dostosowana do potrzeb konkretnych sektorów i celów, a także dostępna zarówno w formatach

⁷² https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_1_24.pdf, str. 24.

drukowanych, jak i elektronicznych. Pomimo upływu czasu wskazanego na przyjęcie wspomnianych rozporządzeń do chwili obecnej nie opublikowano żadnego projektu zapowiadanych dokumentów.

Komisja Europejska 20 maja 2025 roku zawiadomiła o porzuceniu planu wydania Zbioru zasad dla organizacji altruizmu danych:

<https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/>

[have-your-say/initiatives/14094-Rulebook-for-recognised-data-altruism-organisations_pl](https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14094-Rulebook-for-recognised-data-altruism-organisations_pl)

Konsultacje dotyczące formularza zgody nadal oczekują na publikację projektu do dalszych konsultacji:

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14095-European-data-altruism-consent-form_pl

***

Nowa inicjatywa Komisji Europejskiej – Akt w sprawie rozwoju chmury i AI

W ramach inicjatywy „Kontynent sztucznej inteligencji”, ogłoszonej przez UE 9 kwietnia 2025 roku, KE rozpoczęła prace nad nowym aktem, który w założeniu ma być rozporządzeniem UE.

Akt w sprawie rozwoju chmury i AI ma na celu wyeliminowanie unijnej luki w zakresie zdolności infrastruktury chmury i AI poprzez:

- ▶ badania naukowe i innowacje w celu przyspieszenia ekologizacji infrastruktury obliczeniowej oraz ośrodków przetwarzania danych na potrzeby chmury i AI;
- ▶ ułatwianie prywatnych inwestycji w zrównoważone zdolności chmury i AI, aby potroić zdolności

UE w zakresie przetwarzania danych w ciągu najbliższych 5–7 lat;

▶ działania prowadzące do zwiększenia bezpiecznych zdolności przetwarzania usług w chmurze dostawców z siedzibą w UE.

Konsultacje społeczne były prowadzone od 9 kwietnia do 3 lipca 2025 roku.

Z uwagami zgłoszonymi w ramach konsultacji można się zapoznać na stronie:

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14628-Kontynent-sztucznej-inteligencji-nowy-akt-w-sprawie-rozwoju-chmury-i-AI_pl

***

Konsultacje Komisji Europejskiej w sprawie przeciwdziałania cyberprzemocy

Komisja Europejska 22 lipca 2025 roku ogłosiła konsultacje w sprawie nowej inicjatywy prawnej dotyczącej wdrożenia stosownych środków prawnych w celu przeciwdziałania cyberprzemocy. Konsultacje potrwać do 29 września 2025 roku. W ramach prowadzonych konsultacji KE pragnie uzyskać opinię interesariuszy, a w szczególności zapoznać się z istniejącymi definicjami cyberprzemocy w krajowych przepisach i politykach w tej dziedzinie oraz badaniami nad cyberprzemocą i jej skutkami dla dobrostanu ofiar. Ponadto KE pragnie się zapoznać z najlepszymi praktykami w zakresie rozwiązywania

tęgo problemu (np. zapobieganie ryzyku, ograniczanie ryzyka przez platformy internetowe, wsparcie dla ofiar, usługi wsparcia i zasoby, podejścia multidyscyplinarne itp.).

Cyberprzemoc jest wszechobecną formą nękania, która szkodzi dobrostanowi, zdrowiu psychicznemu i relacjom małoletnich i młodzieży, co prowadzi do trwałych konsekwencji. Według badania WHO mniej więcej co szósty nastolatek doświadczył cyberprzemocy, a niemal co ósmy przyznaje się do szikowania innych. W ciągu ostatnich pięciu lat był to najczęściej zgłaszany problem przez młodych ludzi

kontaktujących się z telefonami zaufania centrów bezpieczniejszego internetu współfinansowanymi przez UE (sprawozdanie BIK za 2024 rok).

Problem ten jest bardzo dotkliwy dla małoletnich i młodzieży, w szczególności dla młodych dziewcząt i kobiet, a także dla niektórych grup, takich jak małoletni i młodzież z niepełnosprawnościami, osoby należące do społeczności LGBTIQ, migranci oraz młodzież z mniejszości religijnych, rasowych lub etnicznych. Na przykład 63 proc. respondentów ankiety na temat osób LGBTIQ z 2023 roku (Agencja Praw Podstawowych) spotkało się w internecie z treściami nawołującymi do nienawiści.

Bez zharmonizowanej definicji cyberprzemocy i skoordynowanego podejścia UE istnieje ryzyko, że wysiłki na rzecz przeciwdziałania temu zjawisku będą fragmentaryczne i niespójne. Powstające technologie, takie jak generatywna sztuczna inteligencja i światy wirtualne, dodatkowo zwiększają złożony charakter cyberprzemocy. UE dysponuje kompleksowymi ramami prawnymi i politycznymi służącymi rozwiązaniu problemu cyberprzemocy, w tym aktem o usługach cyfrowych, strategią na rzecz lepszego internetu dla dzieci (BIK+) oraz ogólnounijną siecią centrów bezpieczniejszego internetu. Dyrektywa w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet obejmuje także różne cyberprzestępstwa, w tym poważne formy cyberprzemocy, a dyrektywa o prawach ofiar przewiduje prawo do wspierania i ochrony ofiar wszystkich przestępstw, w tym cyberprzemocy. Dyrektywa w sprawie zwalczania niegodziwego

traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci obejmuje również zachowania przestępcze związane z cyberprzemocą. Ponadto zjawisko cyberprzemocy uwzględniono w wytycznych dotyczących dobrostanu i zdrowia psychicznego w szkole oraz w zaleceniu w sprawie zintegrowanych systemów ochrony dziecka, w którym uznano cyberprzemoc za rodzaj przemocy, która zagraża prawom dzieci. Promowanie umiejętności cyfrowych ma podstawowe znaczenie. Jak wykazano na przykład w wytycznych dla nauczycieli i kadry edukacyjnej, w celu wspierania umiejętności cyfrowych i zwalczania dezinformacji poprzez kształcenie i szkolenie powinno się uwzględniać eliminowanie cyberprzemocy. Ponadto plan działania ma zostać wykorzystany w planowanym w niedługim czasie ogólnounijnym badaniu dotyczącym wpływu mediów społecznościowych na zdrowie psychiczne.

Komisja Europejska uważa, że pomimo iż podjęła już różne kroki w celu zwalczania krzywd wyrządzanych w internecie, to inicjatywy i ich wdrożenie muszą być skuteczniejsze i bardziej zharmonizowane, aby lepiej chronić dobrostan oraz prawa małoletnich i młodzieży. Ważne jest również wspieranie działań prewencyjnych i ochronnych. Jest to kwestia wielowymiarowa, wymagająca skoordynowanych działań ze strony decydentów, instytucji edukacyjnych, pracowników służby zdrowia i organów ścigania.

Link do konsultacji:

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14791-Action-plan-against-cyberbullying_pl

WCHODZĄ W ŻYCIE

MARZENNA WOJCIECHOWSKA

W poprzednich numerach Kwartalnika publikowaliśmy timeline'y wejścia w życie przepisów prawa UE wynikających z aktów bezpośrednio obowiązujących (rozporządzenia UE), które dla swojej ważności nie wymagają implementacji. Jednak bez przepisów wykonawczych wskazujących organy i procedury odpowiedzialne za egzekwowanie przepisów pozostają one właściwie martwe.

Stan implementacji do polskiego prawa większości z tych aktów opisałam w artykule *Konsultacje publiczne planowanych aktów prawnych oraz bieżący proces legislacyjny w Polsce* na str. 18, jednak są grupy przepisów, które mogą obowiązywać bezpośrednio, dlatego warto przypomnieć timeline'y najważniejszych rozporządzeń UE i wskazać, w którym punkcie ich obowiązywania aktualnie się znajdujemy. Nie przypominam timeline'ów DSA – Digital Services

Act (akt o usługach cyfrowych), DMA – Digital Market Act (akt o rynkach cyfrowych) oraz DGA – Digital Governance Act (akt o zarządzaniu danymi), termin wdrożenia tych rozporządzeń bowiem już upłynął.

Media Act – akt o wolności mediów⁷³

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia wspólnych ram dla usług medialnych na rynku wewnętrznym i zmiany dyrektywy 2010/13/UE. Opublikowane 17 kwietnia 2024 roku w Dzienniku Urzędowym UE, poz. 2024/1083.

Od 8 sierpnia 2025 roku obowiązują prawie wszystkie przepisy aktu o wolności mediów, oprócz art. 20, który zobowiązuje państwa członkowskie do umożliwienia obywatelom UE prawa wyboru spersonalizowanej oferty medialnej. Polecam artykuł o tym akcie w Kwartalniku 2–3/2024, str. 11⁷⁴.

2024

11 KWIETNIA

Uzgodnienie ostatecznej wersji rozporządzenia

2024

17 KWIETNIA

Publikacja w Dz.U. UE

2024

8 MAJA

Wejście w życie

2024

8 LISTOPADA

Rozpoczęcie stosowania art. 3

2025

8 LUTEGO

Rozpoczęcie stosowania art. 4 ust. 1 i 2, art. 6 ust. 3 oraz art. 7–13 i 28

2025

8 MAJA

Rozpoczęcie stosowania art. 14–17

2025

8 SIERPANIA

Rozpoczęcie stosowania wszystkich przepisów Media Act z wyjątkiem art. 20

2027

8 MAJA

Rozpoczęcie stosowania art. 20 (prawo do personalizacji oferty medialnej)

⁷³ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401083

⁷⁴ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_24.pdf

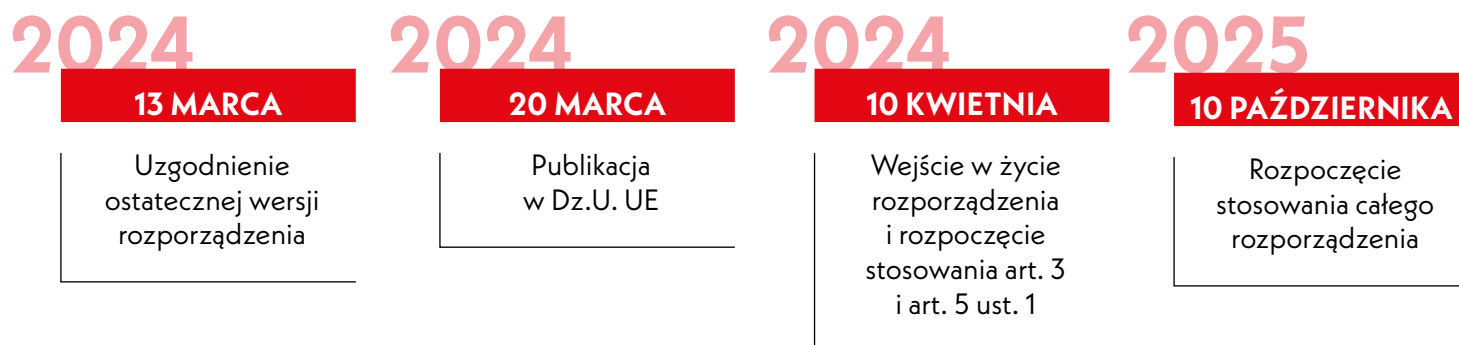
Przejrzystość i targetowanie reklamy politycznej⁷⁵

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/900 z 13 marca 2024 r. w sprawie przejrzystości i targetowania reklamy politycznej.

Opublikowane 20 marca 2024 roku w Dzienniku Urzędowym UE, poz. 2024/900.

Już 10 października 2025 roku rozpocznie się stosowanie całego rozporządzenia. Polecam artykuł na temat tego rozporządzenia w Kwartalniku 2–3/2024, str. 28⁷⁶.

HARMONOGRAM WEJŚCIA W ŻYCIE I STOSOWANIA ROZPORZĄDZENIA

⁷⁵ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=OJ:L_202400900

⁷⁶ https://www.copyrightpolska.pl/docs/cp_kwartalnik_2_24.pdf

AI Act – akt o sztucznej inteligencji⁷⁷

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139

i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt o sztucznej inteligencji lub AI Act).

Opublikowane 12 lipca 2024 roku w Dzienniku Urzędowym UE 2024/1689. 2 sierpnia 2025 roku rozpoczęło się stosowanie rozdziału III, sekcja 4, rozdziałów V, VII i XXII, oraz art. 78 z wyjątkiem art. 101.

2024

12 LIPCA

Publikacja
w Dz.U. UE

2024

1 SIERPANIA

Wejście
w życie

2025

2 LUTEGO

Rozpoczęcie
stosowania rozdziałów
I i II art. 1–5 (Przedmiot,
Zakres stosowania,
Definicje, Kompetencje
w zakresie AI, Zakazane
praktyki w zakresie AI)

2025

2 SIERPANIA

Rozpoczęcie stosowania
rozdziału III sekcja 4,
rozdział V, rozdział VII i rozdział
XII oraz art. 78 z wyjątkiem
art. 101 (Organy notyfikujące
i jednostki notyfikowane,
Modele AI ogólnego
przeznaczenia, Zarządzanie –
Urząd ds. AI, Poufność, Kary)

2026

2 SIERPANIA

Rozpoczęcie stosowania
wszystkich przepisów AI
Act, z wyłączeniem tych,
dla których wskazano
inny termin rozpoczęcia
stosowania

2027

2 SIERPANIA

Rozpoczęcie
stosowania art. 6 ust. 1
i odpowiadających mu
obowiązków (Zasady
klasyfikacji systemów AI
wysokiego ryzyka)

⁷⁷ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689

Data Act – akt w sprawie danych⁷⁸

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2854 z dnia 13 grudnia 2023 r. w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2017/2394 i dyrektywy (UE) 2020/1828 (akt w sprawie danych). Opublikowane 22 grudnia 2023 roku w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, poz. 2023/2854.

12 września 2025 roku rozpocznie się stosowanie z zastrzeżeniami takimi, że od 12 września 2026 roku – rozpoczęcie stosowania art. 3 ust. 1 do produktów skomunikowanych i usług z nimi powiązanych wprowadzonych na rynek po tej dacie, a od 9 grudnia 2027 roku – rozpocznie się stosowanie przepisów rozdziału IV do umów zawartych do 12 września 2025 na czas określony lub wygasających po 11 stycznia 2034 roku.

* Zastrzeżenia: obowiązki wynikające z art. 3 ust. 1 mają zastosowanie do produktów skomunikowanych i usług z nimi powiązanych wprowadzonych na rynek po 12 września 2026 roku, Rozdział III ma zastosowanie wyłącznie do obowiązków udostępniania danych ustanowionych na mocy prawa Unii lub prawa krajowego przyjętego zgodnie z prawem Unii, które to prawo Unii lub prawo krajowe przyjęte zgodnie z prawem Unii wchodzi w życie po 12 września 2025 roku, Rozdział IV ma zastosowanie do umów zawartych po 12 września 2025 roku, Rozdział IV ma zastosowanie od 12 września 2027 roku do umów zawartych do 12 września 2025 roku wyłącznie pod warunkiem, że zostały zawarte na czas nieokreślony lub wygasają co najmniej 10 lat po 11 stycznia 2024 roku.

⁷⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32023R2854>

NOWE WAŻNE BADANIE IFRRO DOTYCZĄCE OPŁAT ZA KOPIOWANIE TEKSTÓW I OBRAZÓW

ALEKSANDRA BURBA

Międzynarodowa Federacja IFRRO (International Federation of Reproduction Rights Organizations) zorganizowała 30 czerwca 2025 roku w Brukseli otwarte spotkanie, podczas którego zaprezentowała nowe badanie dotyczące opłat za prawa autorskie do tekstów i obrazów, tzw. opłat od urzędzeń (nadających się do dozwolonego prawem kopiowania) oraz czystych nośników, a także od usług zwielokrotniania.

Podczas wydarzenia zorganizowanego przez Forum Opłat (Equipment Levy Forum), działające w ramach IFRRO, w którego pracach Stowarzyszenie Copyright Polska od lat bierze czynny udział, zaprezentowano najbardziej aktualny przegląd porównawczy dotyczący opłat. Jest to pierwsza tego rodzaju publikacja od czasu wspólnego badania Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) oraz IFRRO z 2016 roku.

Autorką raportu jest Sabine Richly, konsultantka IFRRO, ekspertka prawnoautorska i z zakresu zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Publikacja powstała przy wsparciu przewodniczących ELF, George'a Zannosa (z greckiej organizacji zbiorowego zarządzania OSDEL) i Aleksandry Burby (SAiW Copyright Polska), a także Sekretariatu IFRRO.

Po przemówieniu otwierającym wygłoszonym przez dyrektora IFRRO Anitę Huss-Ekerhult oraz przemówieniu inauguracyjnym Miyuki Monroig

z WIPO zaprezentowano wyniki badania, podkreślając jego adaptacyjność, efektywność i międzynarodowe znaczenie systemów opłat za tekst i obraz.

Eksperci – w tym przedstawiciele organizacji zbiorowego zarządzania z niemieckiej VG WORT, greckiej OSDEL, hiszpańskiej CEDRO i austriackiej Literar-Mechana – podzielili się krajowymi perspektywami i doświadczeniami wdrożeniowymi.

Sesja zakończyła się dyskusją, w której brali udział interesariusze z Komisji Europejskiej, organizacji EVA, CISAC, GESAC i AEPO-ARTIS, oferując szeroką refleksję na temat kulturowej i technologicznej wartości sprawiedliwych systemów wynagrodzeń dla uprawnionych.

IFRRO udostępnia badanie (w języku angielskim) opinii publicznej. Pełny raport, tabele i wnioski są już dostępne online na stronie tej organizacji: <https://ifrro.org/page/article-detail/ifrro-presents-2025-elf-study-on-text-and-image-copying-levies/?k=e202507011406014708>. Będą stanowić one cenne narzędzie dla podmiotów praw autorskich, organizacji ds. praw autorskich i decydentów politycznych poruszających się w zmieniającym się krajobrazie praw do reprodukcji i godziwego wynagrodzenia z tytułu dozwolonego zwielokrotniania.

Źródło – strona internetowa IFRRO: <https://ifrro.org/>

W nadchodzących numerach Kwartalnika szczegółowo omówimy niektóre wnioski płynące z badania, te relewantne dla polskiego systemu opłat.

RELACJA Z KONFERENCJI LITERACY FOR DEMOCRACY & SECURITY

ALEKSANDRA BURBA

Konferencję zorganizowała Fundacja Powszechnego Czytania, a strategicznym parterem wydarzenia stało się od tegorocznej edycji SAIW Copyright Polska. W Pałacu Krasińskich w Warszawie 17 czerwca 2025 roku zebrało się różnorodne międzynarodowe grono specjalistów, aktywistów, nauczycieli, twórców, dziennikarzy, osób czynnych zawodowo na rynku książki i prasy, uczniów, edukatorów, bibliotekarzy. Wszyscy pod hasłem przewodnim, poddanym tym razem przez Fundację pod dyskusję – pod hasłem bezpieczeństwa informacyjnego.

W kolejnych panelach i następującej po nich wymianie myśli analizowano w bardzo różnych kontekstach niewątpliwy wpływ poziomu i jakości czytelnictwa na budowanie bezpieczeństwa mentalnego, innowacyjności, odporności obywateli oraz ich umiejętności krytycznego myślenia.

Stowarzyszenie Copyright Polska po pozytywnym odbiorze poprzedniego wydarzenia Fundacji Powszechnego Czytania z tej serii – Konferencji Literacy For Democracy & Business w Sopocie, którą wsparło w 2024 roku, zdecydowało się na sponsorowanie jako partner strategiczny serii konferencji Literacy For Democracy.

Sponsorowanie przez SAIW Copyright Polska tych konferencji stało się możliwe w ramach dopuszczonej od 2018 roku (przez ustawę o zbiorowym zarządzaniu) działalności edukacyjnej i kulturalnej podejmowanej przez Stowarzyszenie jako organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. SAIW może wspierać wartościową działalność mającą na celu rozwój rynku wydawniczego. Beneficjentem działań Fundacji Powszechnego Czytania jest demokratyczne społeczeństwo, a pośrednio – cały rynek wydawniczy, ponieważ wzrastający szacunek społeczny do czytelnictwa polepsza w oczywisty sposób pozycję książki jako produktu. A co za tym idzie – pozycję jej autorów i wydawców. Jednocześnie jednym z głównych celów prowadzenia działań

edukacyjnych i kulturalnych przez Stowarzyszenie Copyright Polska, jako organizację zbiorowego zarządzania rynku publikacji słownych, jest organizowanie, współorganizowanie lub sponsorowanie wydarzeń dotyczących właśnie czytelnictwa.

Statut Fundacji Powszechnego Czytania jest co do tego celu zbieżny ze statutem Copyright Polska. Wskazuje jako cele Fundacji krzewienie w Polsce kultury książki w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, inicjowanie i inspirowanie działań związanych z aktywną polityką czytelnictwa, wzmacnianie inicjatyw łączących literaturę z biznesem, tworzenie połączeń pomiędzy literaturą, nowymi mediami, nowymi technologiami i innymi sektorami gospodarki kreatywnej, kultury i sztuki.

Fundacja Powszechnego Czytania działa na wielu polach, podejmując akcje promujące czytelnictwo. Jej programy, takie jak opisywana konferencja i seria wcześniejszych analogicznych spotkań lub – by wymienić choć kilka z bogatej listy działań podejmowanych z innymi podmiotami – Tata Też Czyta, Czytająca Polska, Czytająca Szkoła, Dobra Książka Dobry Prezent, przez swoją interdyscyplinarność, stają się znakomitym forum wymiany doświadczeń, wiedzy i wzajemnej inspiracji do działania w różnych sektorach rynku i administracji, by osiągać jeden wspólny cel – zwiększyć na trwałe poziom czytelnictwa w Polsce i jego jakość.

Uczestnicy spotkania otrzymali pakiet materiałów, wśród nich broszury: *Czytająca szkoła warunkiem równych szans dla każdego dziecka. Refleksje wokół strategii funkcjonowania książki w szkole*, ale też numer „Kwartalnika Copyright Polska” poświęcony prawu autorskiemu na rynku wydawniczym.

Patronat honorowy nad tegoroczną edycją konferencji objęła Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, a także Prezydencja Polski w Radzie UE, a współorganizatorami byli m.in. Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Biblioteka Narodowa, Instytut Książki, Narodowe Centrum Kultury.

– Czytanie ze zrozumieniem jest podstawą demokracji. Tylko świadomy obywatel, potrafiący odróżnić fakty od manipulacji, jest w stanie uczestniczyć w niej w naprawdę odpowiedzialny sposób – mówił Marek Krawczyk, podsekretarz stanu w KPRM, wiceminister ds. społeczeństwa obywatelskiego, otwierając konferencję.

– Prezydencja Polski w UE podkreślała znaczenie europejskich relacji w polityce i gospodarce, ale także dla bezpieczeństwa, również komunikacyjnego. Spotykamy się tu, bo chcemy, aby następne pokolenia były aktywnym podmiotem, a nie pasywnym przedmiotem komunikacji – witała gości Maria Deskur, prezeska Fundacji Powszechnego Czytania.

Copyright Polska Partnerem Strategicznym serii konferencji Fundacji Powszechnego Czytania o czytelnictwie – Literacy for Democracy, na zdjęciu Prezeska Fundacji – Maria Deskur, fot. redakcja

Wśród świetnie dobranych mówców znaleźli się Tomasz Gajderowicz, doradca w obszarze polityk edukacyjnych, Jarosław Gugąła, dziennikarz, Åsa Lind, szwedzka autorka książek dla dzieci i młodzieży, a także filozof, eseista i pisarz Tomasz Stawiszyński, przedstawiciele biznesu, nauki, trzeciego sektora w Polsce i na świecie związanego z czytelnictwem. Panele poświęcone były kolejno: bezpieczeństwu informacyjnemu z perspektywy nauk o czytaniu, wczesnemu etapowi rozwoju mózgu w kontekście odporności (informacyjnej, na dezinformację) u obywateli, formacji obywateli i przyszłych pracowników przez szkołę i czytanie w wieku szkolnym, związkom między umiejętnością czytania a wynikami ekonomicznymi danego kraju czy regionu.

Poddaję refleksji czytelników Kwartalnika kilka wynotowanych myśli, a zainteresowanych odsyłam do pełnych nagrań ze spotkania (link podajemy na końcu artykułu).

Profesor Adriaan van der Weel z Uniwersytetu w Lejdzie w swoim wykładzie poświęcił wiele czasu frapującemu zagadnieniu funkcjonalnego analfabetyzmu (*functional illiteracy*), pytając, czy cyfrowe alternatywy dla czytania są zbyt kuszące, za dobre, by można im się na dłuższą metę oprzeć? Mówił o niezamierzonych skutkach użycia technologii cyfrowych, na przykład utracie wcześniej nabytych ludzkich umiejętności, jak czytanie, na zasadzie *use it or loose it*. Wspominał i o tym, że umiejętność czytania nie była czymś oczywistym dla mózgu i musiała zostać wyćwiczona, by był on w stanie koncentrować

się na niezmiennych położeniach znakach, a także podjąć się głębokiego czytania (*deep reading*). Związany z czytelnictwem sposób działania i myślenia zakłada podejście analityczne, linearne i logiczne, co w efekcie przyczyniło się do rozwoju zdolności ludzi do współpracy, do ewolucji opartej na wiedzy. Im lepiej czytamy, tym lepiej myślimy – twierdził. I retorycznie pytał, czy możemy jako społeczeństwo pozwolić sobie na zanik tych umiejętności.

Tomasz Stawiszyński podkreślał z kolei znaczenie czytania dla koncentracji i myślenia abstrakcyjnego, jego podstawową rolę jako aktywności tworzącej konieczny dystans do krótkotrwałych emocji, na których przede wszystkim bazują media społecznościowe. Co istotne, aktywności stwarzającej również unikalną szansę „dostania się do głowy drugiego” – kogoś żyjącego nierzadko w innym środowisku i innej kulturze. To z kolei tworzy możliwość mentalizacji, a więc postrzegania drugiego człowieka jako podmiotu, jakoś odrębnego od czytającego, ale jednak analogicznego, co zdaje się zwiększać szanse na życie w świecie z mniejszą ilością przemocy.

Jednym z wątków poruszonych przez pisarkę Åsę Lind, poza istotną sprawą wyborów czytelniczych młodych ludzi, był sposób rozmowy przez dorosłych z dziećmi i młodzieżą na temat doświadczeń czytelniczych. Nie pytajmy dziecka: „To była dobra książka, prawda?”. Zamiast tego zadawajmy mu otwarte

pytania, jak: „Co myślisz o tej książce, o czym ona była?”.

Redaktor Jarosław Gugąła wiele uwagi poświęcił dezinformacji, fake newsom, kultowi niewiedzy (łatwiej nie sprawdzić, nie wiedzieć) i roli mediów jako swoistych „nauczycieli odbiorców”. Rola ta jest skrajnie utrudniona wobec skomercjalizowania mediów, a co za tym idzie – sposobu formułowania komunikatów, który nierzadko jest sprzeczny z podstawowymi zasadami redagowania tekstu dziennikarskiego, oddzielania faktów i informacji o nich od opinii. Doszedł do smutnej konstatacji, że przez taki sposób formułowania treści media ponoszą często winę za stan umysłów obywateli.

Kolejne wystąpienia były poświęcone praktycznej realizacji programów czytelniczych w Polsce i za granicą, zwalczaniu dezinformacji, roli czytania w edukacji, związkom czytelnictwa z biznesem, pod kątem kompetencji przyszłych pracowników, ale też zaangażowania biznesu w inicjatywy proczytelnicze skierowane do pracowników czy klienteli.

Ramy tego numeru Kwartalnika nie dają możliwości szczegółowego opisu całoniedziennej dyskusji, lecz pełne nagranie z konferencji dostępne jest w mediach społecznościowych Fundacji Powszechnego Czytania: <https://www.fpc.org.pl/nasze-projekty/literacy-for-democracy-and-security/>

FORUM PRAWA AUTORSKIEGO – O ZBIOROWYM ZARZĄDZANIU, ALE I NIEZALEŻNYCH PODMIOTACH ZARZĄDZAJĄCYCH ORAZ PLATFORMACH CYFROWYCH

ALEKSANDRA BURBA – RADCA PRAWNY

Dnia 26 marca br. odbyło się 9. Forum Prawa Autorskiego. Do udziału w nim Ministerstwo Kultury – organizator Forum jako organ odpowiedzialny za tę dziedzinę prawa w Polsce – zaprosiło ponad sto podmiotów ze strony uprawnionych autorów, wykonawców, wydawców, producentów oraz użytkowników utworów.

Tematem przewodnim spotkania było tym razem zbiorowe zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi. „Kształt regulacji dotyczącej zbiorowego zarządzania prawami ma fundamentalne znaczenie dla profesjonalnego korzystania z twórczości w Polsce – zarówno z punktu widzenia polskich twórców, artystów-wykonawców, producentów i wydawców, jak i użytkowników praw. Określa bowiem uwarunkowania licencjonowania w warunkach krajowych i zagranicznych znaczącej części obrotu i upowszechniania treści kultury” – zapowiadało ministerstwo to istotne wydarzenie, jako format dyskusji, obecne przez lata, choć z długą 10-letnią przerwą, trwającą do 2024 roku, kiedy to reaktywowano spotkanie.

Forum, o którym już pisaliśmy przy poprzedniej edycji, a w każdej dotychczasowej braliśmy czynny udział i opracowywaliśmy rzetelne informacje, gromadzi osoby związane z prawem autorskim zawodowo, naukowo, praktycznie. Zazwyczaj rozmowa dotyczy możliwych kierunków zmian legislacyjnych. Tak było i tym razem.

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska (SAiW CP) uczestniczyło w spotkaniu w Kinie Iluzjon, reprezentowane przez Prezes Zarządu i Dyrektora Generalną Biura Barbarę Józwiak oraz radczynię prawną Stowarzyszenia Aleksandrę Burbę.

Przedstawicielki Stowarzyszenia skupiły się w swoich wypowiedziach na tematach, z którymi bezpośrednio związana jest efektywność zbiorowego zarządzania na rynku książki, na którym działa i w którym specjalizuje się Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska. Efektywność ta zależy w dużej mierze od tego, czy wprowadzone zostaną pożądane zmiany legislacyjne w następujących obszarach:

- system opłat od urzędzeń i czystych nośników,
- system wynagrodzeń za użyczenia książek w bibliotekach,
- system korzystania z utworów w ramach wyjątku edukacyjnego,
- zbiorowy zarząd utworami niedostępnymi w handlu,
- rozszerzone zbiorowe licencjonowanie,
- regulacja dotycząca niezależnych podmiotów zarządzających wynagrodzenia za udostępnianie utworów w internecie,
- korzystanie z utworów przez narzędzia sztucznej inteligencji.

Wypowiedzi na miejscu podlegały rygorowi czasowemu. Ale w kluczowych obszarach kilka wątków udało się w tym czasie zgłosić. I nieco rozbudować.

Opłaty od urzędzeń i czystych nośników uprawnionym do tekstów rekompensują kopiowanie techniką reprograficzną (fotograficzną lub inną podobną) w celach dozwolonych przez prawo oraz kopiowanie dowolną inną techniką w celach prywatnych (tzw. dozwolony użytek osobisty). Często jest to mylone i pokutuje w wielu wypowiedziach. Dodatkowo akurat na rynku słowa, co w wypowiedzi Stowarzyszenia wybrzmiało, od lat między rzeczywistością i praktyką kopiowania publikacji a stanem prawnym istnieje przepaść.

SAiW Copyright Polska prowadzi regularnie badania statystyczne, ich wyniki odbiegają od tego, jakie rodzaje zwielokrotniania i urządzeń oraz nośników objęte są obecnie opłatami dla sektora wydawniczego. Na liście urządzeń i nośników – tzw. Załącznik nr 3 dla autorów i wydawców – próżno szukać urządzeń nowego typu. Od kilkunastu lat SAiW CP pobiera więc opłaty od skanerów, drukarek, urządzeń wielofunkcyjnych i papieru, które są używane do zwielokrotniania w różnych celach i oczywiście powinny pozostać na liście. Jest jednak oczywiste i nie wymaga raczej tłumaczenia, że z tekstów będących utworami korzystamy od lat, wykonując i zapisując kopie za pomocą innych poręczniejszych urządzeń, wykorzystujemy nośniki cyfrowe, dyski twarde urządzeń i same urządzenia.

Autorzy i wydawcy książek nie korzystali jednak nawet z istniejących opłat od tych nielicznych nośników cyfrowych, jak karty pamięci, które były dotąd pobierane tylko dla sektora muzycznego i filmowego. Polski system opłat nie odnosi się też, jakby zjawisko nie istniało, do zwielokrotniania utworów w chmurze i do przechowywania tam kopii plików; reguluje tylko coraz mniej popularną działalność punktów ksero. Nasz system nie odnotowuje coraz bardziej powszechnego modelu subskrypcyjnego korzystania z urządzeń (kiedy podstawą korzystania jest ich najem lub dzierżawa) i obejmuje opłatami tylko sprzedaż urządzeń. Kilka szczegółowych uwag, które zgłoszono, dotyczyło też obowiązków informacyjnych płatników, wykonywanych dobrowolnie lub przymusowo, czasochłonności i przewlekłości dochodzenia opłat na podstawie obecnie obowiązujących przepisów oraz potrzebnego OZZ ułatwionego dostępu do danych celno-skarbowych o imporcie. W dacie wydania Kwartalnika dyskusja na temat opłat od urządzeń i czystych nośników ożyła i toczy się w ramach konsultacji publicznych projektu zmiany rozporządzenia w tej kwestii, zaproponowanego w lipcu br. przez Ministrę Kultury i Dziedzictwa Narodowego Hannę Wróblewską.

W sprawie użyć bibliotecznych SAiW CP zauważyło i zgłosiło w swoim ustnym stanowisku podczas Forum słuszne uwagi środowiska autorów, które dotyczą wysokości wynagrodzeń za użyczenia

biblioteczne (są to wynagrodzenia wypłacane przez OZZ z dofinansowania pochodzącego z budżetu państwa, z wpływów z gier hazardowych). Dofinansowanie na ten cel powinno być w przyszłości wyższe, co wstępnie już resort kultury zapowiedziano, tak żeby rzeczywistą wartość ekonomiczną mogły zyskać wynagrodzenia autorów, którzy są czytani. Da się to naszym zdaniem osiągnąć, gdyby ustalić wyższy procent wartości zakupów bibliotecznych jako podstawę ustalenia wartości dofinansowania na dany rok. Docelowo można by też objąć rekompensatą inne biblioteki niż tylko publiczne, bo obecnie wypożyczenia w bibliotekach uniwersyteckich i szkolnych pozostają poza systemem.

SAiW CP, konsekwentnie w tej sprawie działające od lat, ponownie podkreśliło palącą potrzebę wprowadzenia albo skutecznego rozszerzonego licencjonowania, albo rekompensaty ustawowej w odniesieniu do korzystania z utworów na odległość w edukacji (wyjątek z art. 27 prawa autorskiego). Dla polskich wydawców pobieraliśmy z za granicy tego rodzaju wynagrodzenia za dozwolony użytek edukacyjny w krajach Unii, np. Belgii, Irlandii, i coraz trudniej nam wyjaśnić uprawnionym, dlaczego w ich kraju ma się on odbywać bez wynagrodzenia, przy bardzo szerokim zakresie tego użytku, konsekwentnie jedynie w kolejnych latach rozszerzanym. Zasadne byłoby wprowadzenie w Polsce np. rozszerzonego zbiorowego zarządzania (lub rekompensaty ustawowej) w odniesieniu do korzystania z utworów w edukacji w ramach wyjątku *illustration for teaching* (przy jednoczesnym oddzieleniu tego rodzaju korzystania od wyjątku dotyczącego korzystania w celach badawczych, które to dwie różne formy korzystania przez różne i nieporównywalne co do liczebności grupy użytkowników obecnie łączy niezbyt prawidłowo jeden polski przepis).

Kolejny ważny postulat to zapewnienie efektywnego działania OZZ na podstawie nowych regulacji prawa autorskiego dotyczących korzystania przez instytucje kultury z utworów niedostępnych w handlu, co uchronić by mogło uprawnionych przed korzystaniem z tych utworów na zasadzie niewynagradzanego wyjątku. Takie korzystanie będzie dominowało, jeżeli nie zostanie wyznaczona reprezentatywna OZZ.

Na koniec, ponieważ na marginesie rozważań o OZZ padły też w kwestionariuszu Forum pytania o niezależne podmioty zarządzające (NPZ), podkreślono, że nie ma świadomości rynkowej, że niektóre duże i rozpoznawalne podmioty czynne na rynku książki spełniają definicję NPZ, a co za tym idzie – nie są od nich egzekwowane obowiązki wynikające z ustawy. Obecnie – po 8 latach obowiązywania przepisów o zbiorowym zarządzaniu – na liście NPZ widnieje zaledwie kilka takich podmiotów, co świadczyć może o braku zainteresowania tych podmiotów działaniem zgodnym z ustawą. OZZ mogą działać jedynie w ramach udzielonego zezwolenia i gdy chcą rozszerzyć swoją działalność, muszą uzyskać zmianę tego zezwolenia. NPZ zezwolenia nie potrzebują i mają mniejsze i nieegzekwowane obowiązki, za brak realizacji których nie ponoszą jak na razie odpowiedzialności. Obecnie wydaje się, że nie jest zapewniona równowaga między postulowaną i egzekwowaną transparentnością OZZ i nieegzekwowaną

transparentnością NPZ, która oznacza w efekcie brak ich transparentności. Należy się w związku z tym głęboko zastanowić nad sensem tego typu quasi-zbiorowego zarządu, który wykonują NPZ.

Pozostałe tematy poruszone podczas Forum dotyczyły relacji OZZ z platformami cyfrowymi, zwłaszcza po ostatnich zmianach ustawowych (reforma prawa autorskiego z lata 2024 roku wdrażająca dyrektywę DSM) oraz wyzwania, jakim dla dziedziny prawa autorskiego i legislacji, ale przede wszystkim dla pojedynczych twórców i całego środowiska jako rynku kreatywnego, jest masowe i pozbawione kontroli uprawnionych korzystanie z utworów przez narzędzia sztucznej inteligencji. Narzędzia te mogą być jednocześnie pomocne w wielu dziedzinach, w tym w zbiorowym zarządzaniu, o czym organ nadzoru także zbierał od OZZ informacje.

Po Forum, pod koniec kwietnia 2025 roku, Stowarzyszenie złożyło rozbudowane stanowisko pisemne w Ministerstwie Kultury.

INFORMACJE O DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA

**ALEKSANDRA BURBA,
AGNIESZKA NOWAK-KOMOROWSKA,
JĘDRZEJ MACIEJEWSKI**

Walne Zebranie Członków SAIW Copyright Polska (ab)

Dnia 26 czerwca 2025 roku w Warszawie odbyło się zwyczajne Walne Zebranie Członków SAIW Copyright Polska. Obradowało nad zatwierdzeniem sprawozdania SAIW Copyright Polska jako organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi za rok 2024. Składające się na nie sprawozdania: finansowe, podstawowe i z wykorzystania potrąceń na działalność edukacyjną i kulturalną zostały zaprezentowane zebranym wraz z opinią Komisji Rewizyjnej o nich oraz sprawozdaniem biegłego rewidenta z badania. Dokumenty od

końca czerwca br. są publicznie dostępne na stronie internetowej Stowarzyszenia: <https://www.copyrightpolska.pl/pl/3/151/409/za-rok-2024>.

Udzielono absolutorium członkom Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok 2024. Członkowie dokonali też wyboru biegłego rewidenta do badania sprawozdania finansowego SAIW Copyright Polska jako OZZ oraz danych finansowych zawartych w sprawozdaniu podstawowym i w sprawozdaniu z wykorzystania potrąceń za lata 2025 i 2026.

***

Badanie struktury kopiowania w 2025 roku realizuje CBOS (jm)

Na podstawie Regulaminu repartycji opłat reprograficznych w wyniku przeprowadzonego konkursu ofert Zarząd SAIW CP wybrał Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej na wykonawcę badań struktury kopiowania metodą CAWI na próbie losowej liczącej 5000 osób. Badanie struktury kopiowania

w 2025 roku zakończy się w listopadzie br., a jego wyniki zostaną wykorzystane do repartycji wynagrodzeń w 2026 roku. Badanie struktury kopiowania przeprowadzone według tej samej metody i wielkości badanej grupy zapewni ich pełną ciągłość i porównywalność rok do roku.

Repartycja opłat reprograficznych dla wydawców w 2025 roku (jm)

W czwartek 26 czerwca 2025 roku Zarząd Stowarzyszenia Autorów i Wydawców Copyright Polska (SAiW CP) przyjął uchwały dotyczące repartycji środków z 2024 roku należnych wydawcom książek, map i planów, druków muzycznych oraz prasy i czasopism – zarówno krajowym, jak i zagranicznym – w tym zatwierdzenia listy wynagrodzeń za 2024 rok.

Pomiędzy 960 krajowych wydawców książek, druków kartograficznych lub muzycznych podzielono kwotę ponad 6,37 mln zł. W zeszłym roku SAiW CP podzieliło 6,86 mln zł pomiędzy 948 wydawców.

Mniejsza w tym roku dzielona kwota wynika ze spadku inkasa opłat reprograficznych w 2024 roku w porównaniu do rekordowego pod tym względem roku 2023, kiedy zebrane przez Stowarzyszenie dla wydawców środki były o prawie milion złotych wyższe. Niższe wpływy z opłat reprograficznych wiążą się z niewielkim spadkiem sprzedaży oraz znacznym spadkiem ceny papieru A3 i A4 w ciągu ostatnich lat (co przekłada się na wysokość pobieranych z tego tytułu opłat), a przede wszystkim z brakiem aktualizacji – od ponad 14 lat – listy urzędzeń i nośników objętych opłatami. W efekcie, niezależnie od skutecznych działań windykacyjnych Stowarzyszenia, opłaty nie mogą być inkasowane i wypłacane przez SAiW CP dla wydawców od sprzedaży nowoczesnych urzędzeń cyfrowych.

W efekcie niższe przychody i większa liczba beneficjentów przełożyły się na niższe niż w ubiegłym roku naliczenia jednostkowe dla poszczególnych wydawców. W tym roku bowiem, do 30 kwietnia br., 994 wydawców zgłosiło ponad 295 tys. tytułów książek, druków kartograficznych lub muzycznych, do których posiadali oni w 2023 roku autorskie prawa majątkowe lub prawa pokrewne oraz zsumowaną liczbę 172,96 miliona sprzedanych egzemplarzy tych książek dwa lata temu.

Najwyższa naliczona rekompensata z opłat reprograficznych wyniosła 247 531,72 zł, a najmniejsza – 44,67 zł (przekraczając minimalny w tym roku próg wypłat na poziomie 42,75 zł).

Wypłaty naliczonych środków nastąpią w drugiej połowie września, żeby zapewnić wydawcom czas na zweryfikowanie i zaktualizowanie danych do przelewu i wystawienia dokumentów księgowych przez Stowarzyszenie, a następnie ich przyjęcia i zaksięgowania po przerwie wakacyjnej.

Dodatkowo 370,61 tys. zł trafi do reprezentujących zagranicznych wydawców książek, druków kartograficznych lub muzycznych oraz prasowych organizacji zbiorowego zarządzania na całym świecie, a 5,45 mln zł do Stowarzyszenia Dziennikarzy i Wydawców REPROPOL, które podzieli je między krajowych wydawców prasowych i wydawców czasopism.

731,56 tys. zł zostało wydzielone na prowadzoną przez Stowarzyszenie działalność kulturalną i edukacyjną, m.in. na przyszłe dofinansowanie konkursów i wydarzeń związanych z rynkiem książki oraz stypendiów dla studentów i doktorantów prawa zajmujących się aktualnymi wyzwaniami prawa autorskiego i rynku wydawniczego. Stopień i sposób wydatkowania tych środków będzie przedmiotem przyszłego sprawozdania z wykorzystania potrąceń na działalność edukacyjną i kulturalną OZZ, zgodnie z ustawą o zbiorowym zarządzaniu.

Tylko do końca sierpnia br. istniała możliwość składania lub aktualizowania oświadczeń o woli otrzymania wynagrodzenia za użyczenia biblioteczne przez autorów, współtwórców, tłumaczy i wydawców książek drukowanych wydanych w języku polskim, uprawniająca do udziału w podziale i wypłacie 5,46 mln zł w grudniu br.

Dodatkowo SAiW CP uzyskało w 2024 roku od zagranicznych organizacji zbiorowego zarządzania ponad 130,4 tys. zł wynagrodzeń licencyjnych za korzystanie z polskiego repertuaru w innych krajach. Każdy wydawca, który zawarze ze Stowarzyszeniem umowę o zbiorowe zarządzanie, będzie mógł w kolejnych latach uzyskiwać dodatkowe przychody ze stale wzrastających środków licencyjnych uzyskiwanych przez SAiW CP od coraz większej

liczby partnerów zagranicznych. Wobec zaproponowanej przez Ministra Kultury zmiany zakresu zezwolenia Stowarzyszenia istnieje realna szansa, że

proces ten obejmie także autorów, którzy zdecydują się na zawarcie umów o zbiorowe zarządzanie ze Stowarzyszeniem.

***

Ogłoszenie o programach stypendialnych SAIW Copyright Polska w roku akademickim 2025/2026 (an-k)

Zarząd Stowarzyszenia Autorów i Wydawców SAIW Copyright Polska (dalej: Stowarzyszenie), działając na podstawie § 12 ust. 2 Regulaminu określającego zasady prowadzenia działalności o charakterze kulturalnym lub edukacyjnym przez Stowarzyszenie, **postanowił o kontynuowaniu w 2025 roku dwóch programów stypendialnych dla studentów i doktorantów zajmujących się problematyką ochrony własności intelektualnej.**

W 2025 roku programy stypendialne będą dotyczyć następujących dziedzin:

1) Prawo autorskie i prawa pokrewne, ze szczególnym uwzględnieniem zbiorowego zarządzania tymi prawami;

2) Wyzwania w relacjach producent/wydawca a twórca/autor po implementacji w 2024 roku do polskiego prawa autorskiego przepisów dyrektywy DSM.

W ramach każdego z programów stypendialnych ustanawia się po dwa indywidualne stypendia, tj. po jednym dla studenta ostatniego roku studiów magisterskich na kierunku prawo i dla doktoranta w dziedzinie nauk prawnych, które zostaną sfinansowane ze środków potrąconych przez Stowarzyszenie na cele wskazane w Regulaminie działalności. W razie niezgłoszenia się w danym programie stypendialnym żadnego kandydata na danym poziomie studiów (żadnego doktoranta lub żadnego studenta ostatniego roku studiów magisterskich) Stowarzyszenie może, uwzględniając opinię Komisji Stypendialnej, przyznać dodatkowe stypendium/stypendia w drugim programie stypendialnym, przy

czym liczba wszystkich przyznanych stypendiów w sumie nie może przekroczyć czterech.

Zarząd określił następujące ramy prawne obu programów stypendialnych:

a. wysokość pojedynczego stypendium:

3 000 zł (słownie: trzy tysiące złotych) brutto miesięcznie przez 9 miesięcy (X–VI) roku akademickiego 2025/2026.

b. tryb przyznania stypendium:

Komisja Stypendialna, wyłoniona przez Zarząd Stowarzyszenia z grona ekspertów, oceni zgłoszenia kandydatów dokonanych na formularzu zgłoszeniowym – którego wzór załączono do niniejszego ogłoszenia – i doręczonych Stowarzyszeniu w formie pisemnej do dnia 31.10.2025 roku wraz z załącznikami dokumentującymi osiągnięcia naukowe wskazane w zgłoszeniach.

c. szczegółowe zasady przyznawania stypendium:

I. Stypendium jest przyznawane w każdym programie jednemu studentowi studiów magisterskich na kierunku prawo i jednemu doktorantowi w dziedzinie nauk prawnych, którzy złożyli poprawne pod względem formalnym zgłoszenia w wymaganym terminie i uzyskali najwyższą sumaryczną liczbę punktów odpowiednio wśród studentów i doktorantów, przyznanych im przez Komisję Stypendialną za poszczególne elementy merytoryczne zgłoszenia, przy czym stypendium nie może zostać przyznane osobom pozostającym z członkami Komisji Stypendialnej w stosunku pokrewieństwa

do drugiego stopnia włącznie lub powinowactwa pierwszego stopnia ani osobom będącym magistrantami lub doktorantami członków Komisji Stypendialnej;

II. Wraz ze złożeniem wniosku o przyznanie stypendium wnioskodawca zobowiązuje się, że w razie uzyskania stypendium dostarczy do Stowarzyszenia w terminie trzech miesięcy od zakończenia pobierania stypendium treść swojej pracy magisterskiej lub doktorskiej do wglądu, a w razie jej braku w ww. terminie – treść jej istniejących rozdziałów – w celu podjęcia przez Stowarzyszenie decyzji co do wydania artykułu na ten temat. W razie podjęcia przez Stowarzyszenie takiej decyzji stypendysta opracuje wskazany przez Stowarzyszenie tekst zgodny z tematem pracy w formie artykułu w formacie (objętość, rodzaj tekstu – dziennikarski, naukowy, popularnonaukowy itp.) wskazanym przez Stowarzyszenie i udzieli Stowarzyszeniu nieodpłatnej licencji niewyłącznej na rozpowszechnianie opracowanego tekstu na wszelkich polach eksploatacji wskazanych w art. 50 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych w ramach działalności Stowarzyszenia, w szczególności w ramach jego działalności edukacyjnej. Stypendysta i Stowarzyszenie mogą w razie możliwości lub potrzeby zdecydować wspólnie o szerszym zakresie współpracy wydawniczej niż wynikający ze zdania poprzedzającego, np. o publikacji całej pracy lub jej fragmentów.

Kryteria oceny zgłoszeń przez grono ekspertów:

Komisja Stypendialna, oceniając poszczególne zgłoszenia, przyznaje punkty za zgłoszone i udokumentowane osiągnięcia naukowe wedle następującej punktacji, z dokładnością do 0,5 pkt:

I. Konspekt pracy magisterskiej lub doktorskiej odnoszącej się do dziedziny, w której przyznawane jest stypendium:

od 0 do 20 pkt

II. Wydane publikacje naukowe dotyczące prawa własności intelektualnej, w tym w szczególności prawa autorskiego (tytuł publikacji, data i miejsce wydania):

od 0 do 5 pkt za każdą publikację,

* za każdą publikację dotyczącą prawa autorskiego punktacja liczona jest podwójnie

III. Czynny udział w konferencji naukowej dotyczącej prawa własności intelektualnej, w tym w szczególności autorskiego (data, miejsce, nazwa konferencji, tytuł referatu):

od 0 do 3 pkt za każdą konferencję,

* za każdą konferencję dotyczącą prawa autorskiego punktacja liczona jest podwójnie

IV. Wyniki osiągnięte na prawniczych studiach magisterskich, tj. średnia ocen ze studiów magisterskich (w wypadku trwających studiów – ze wszystkich dotychczas ukończonych lat tych studiów):

*do punktów uzyskanych przez wnioskodawcę w ramach pkt i) – iii) dodaje się liczbę punktów odpowiadającą średniej ze studiów magisterskich.

Wzory wniosków do pobrania udostępnione są na stronie internetowej SAiW CP pod adresem: <https://www.copyrightpolska.pl/pl/3/0/350/Stypendia>

W razie dodatkowych pytań prosimy o kontakt pod adresem e-mail: stypendia@copyrightpolska.pl

Zgłoszenia kandydatów (prawidłowo wypełnione wnioski) prosimy wysyłać pod adres:

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska

ul. Nowogrodzka 62b/8

02-002 Warszawa

COPYRIGHT POLSKA – KWARTALNIK NR 2–3/2025

Kwartalnik informacyjno-edukacyjny wydawany przez SAIW COPYRIGHT POLSKA zawiera informacje o działalności Stowarzyszenia, a także podejmuje problematykę praw własności intelektualnej, w szczególności w obszarze aktywności wydawniczej: praw autorskich, praw pokrewnych oraz prawnej ochrony baz danych.

Głównym celem wydawnictwa jest prowadzenie wśród członków Stowarzyszenia działalności edukacyjnej mającej podnieść świadomość prawną oraz ułatwić prowadzenie działalności twórczej i wydawniczej z zastosowaniem wysokiego poziomu ochrony praw własności intelektualnej.

Redaktor naczelna: Marzenna Wojciechowska

Opracowanie graficzne okładki: Magdalena Błażków, KreacjaPro

Opracowanie graficzne i skład: Elżbieta Wastkowska, ProDesGraf

Korekta: Sylwia Chrabałowska

Wydawca: STOWARZYSZENIE AUTORÓW I WYDAWCÓW
COPYRIGHT POLSKA

Stowarzyszenie Autorów i Wydawców Copyright Polska

ul. Krupnicza 12/6, 31-123 Kraków

Adres redakcji: ul. Nowogrodzka 62b/8, 02-002 Warszawa

Kontakt: m.wojciechowska@copyrightpolska.pl

Wydanie elektroniczne (online) posiada numer ISSN 2720-1066

Wydanie drukowane posiada numer ISSN 2720-1724

Stan prawny aktualny na dzień 31 lipca 2025 r.

NR 2–3/2025 kwiecień – wrzesień